13/2

# Philatelica

# Philatelica 2013/2

## Tartalom / Content:


| | | |
|---|---|---|
| Norbert Blistyar: | Új felfedezés a Vöröstorony fertőtlenítő állomásról<br>New Knowledge on the Red Tower Disinfection Station | 1. |
| Dr. Nagy Ferenc: | Az első önálló magyar bélyegkiadás 25 krajcárosa felhasználásáról<br>The Use of the 25-Kreuzer Denomination of First Independent Hungarian Postage Stamp Edition | 3. |
| Varjasi Mihály: | Táviratok Magyarországon 1867. és 1888. között /az első húsz év/<br>Telegrams in Hungary between 1867 and 1888 /First Twenty Years/ | 16. |
| Mervyn Benford: | Tábori posta a II. világháborúban − második rész<br>Field Post of World War 2 — Part Two | 26. |
| Horváth Lajos: | Vác szovjet megszállása és a posta − különös tekintettel a váci nyílt cenzúrára<br>Soviet Occupation And Post Office Of Vac With Special Regard To Open Censorship In Vac | 35. |
| Híreink / News | | 38. |



A Mafitt köszönetét nyilvánítjuk a cikkek fordítóinak / Acknowledgement of Mafitt for the participation in the translations:

*dr. Homonnay Géza, dr. Lővei György, Marina Shafira és Szücs Károly*

Fotóinkat készítették / The photos were taken by: *Sebestyén T. Tamás és Szücs Károly*



| | |
|---|---|
| Szerkesztő / Editor | Szücs Károly, Mafitt titkár / secretary of Mafitt |
| Tanácsadók / Consultants | Filep László, bélyegszakértő / philatelic expert |
| | Dr. Lővei György, a Gervay alapítvány elnöke / president of the Gervay Foundation |
| | Dr. Somogyi Tamás, a Bélyegvilág tiszteleti szerkesztője / honorary editor of the Bélyegvilág |



# ÚJ FELFEDEZÉS A VÖRÖSTORONY FERTŐTLENÍTŐ ÁLLOMÁSRÓL

NORBERT BLISTYAR, WÜRZBURG

A román fejedelemségek és Erdély közt mindig élénk árucsere zajlott, és egyben ehhez kötődő személy- és postaforgalom is. Annak érdekében, hogy megakadályozzák a járványok Oszmán Birodalom felőli bejutását, Ausztria már a XVIII. évszázad elején katonai egészségügyi zárat (*Sanitätskordon-t*) létesített déli és keleti határai mentén. Az egészségügyi zár egy része a Kárpátok mentén futott végig, aminek feladata a ragályok Erdély, a Bánság és így Magyarország területére való eljutásának megakadályozása volt. Emellett számos karanténállomás (*Contumaz Station*) is épült, melyek feladata a behozott áruk, valamint a velük érkező levelek és könyvek fertőtlenítése volt. Az is valószínű, hogy néhány ilyen karantén állomás már a XVII . században is létezett. Az 1731-ben Bécsben kiadott „Karantén és mindenkori tisztítási rendelet" (*Contumaz und respektive Reinigungsordnung*) többek között Magyarország, Erdély és a Havasalföld határait már rögtön a címoldalon megemlíti.



CONTUMAZ,
Und respective
Reinigungs-
Ordnung/
Wie solche /
Sowol mit denen Personen /
Als
An die Contumaz ankommenden
Waaren / wie auch Briefschaften
gehalten werden solle;
Und der Zeit
Auf denen diesseitig-Kaiserl. Gränzen
in Hungarn / Siebenbürgen / der Wallachey /
Servien / Slavonien / Croaten / und übrigen In. Oe.
Ländern / und Meer-Porten gegen das Türkische Gebiet / und Venetianische Dalmatien /
gehalten wird.
Wien / gedruckt bey Johann Peter v. Ghelen / Ihrer Röm. Kais. und Königlich-Catholischen Majestät Hof-Buchdruckern / 1738

1. ábra.

Hogy egy levél előírás szerinti fertőtlenítése megtörtént, kézírásos szignó, katona-orvosi bélyegző (*Sanitätstempel*) vagy viaszpecsét (*Wachssiegel*) bizonyítja. K. F. Meyer szerint Zimonyban (*Semlin*) már 1733-ban használtak egy a kétfejű sast ábrázoló, "Sigill Cons. Sanitatis" feliratú viaszpecsétet.



Barabás Miklós: Vöröstorony-szoros (1831)
*forrás: hu.wikipedia.org*

Az erdélyi régió egészségügyi zárának legfontosabb karantén állomása a Vöröstorony-szorosban volt (a rendeletekben említett nevén *Rothen Thurn.*)

K. F. Meyer rámutat arra is, hogy 1757-től ezen keresztül futott a Bécset Konstantinápollyal összekötő második postaútvonal.

Ugyanakkor azt is kiemeli, hogy a Zimonyban és a Vöröstoronynál használt karanténbélyegzések nagyon hasonlóak, ami sok dokumentum esetében megnehezíti a gyűjtők számára annak teljes bizonyossággal történő megállapítását, hogy ezeket a kettő közül melyik útvonalon is szállították.

A Konstantinápoly és a bécsi Udvari Tanács közti két útvonal fontosságával kapcsolatban azon az állásponton van, hogy e bélyegzők elkészítésre magának a Tanácsnak kellett a megbízást kiadnia. Ennek ellenére, annak egyértelmű megállapítása, hogy egy levélen melyik karanténbélyegzőt látjuk, gyakran csak akkor lehetséges, ha azon a karanténállomás nevét is feljegyezték.

A gyűjtők és postatörténet szerelmesei régóta törekedtek arra, hogy minél régebbi olyan levelet találjanak, amely egyértelműen kimutatja

a Vöröstorony karanténállomás kezelési jeleit. Ezekről néhányszor a németországi „Rumäniensammler", több esetben pedig a román „Filatelia" számolt be. A legutóbbi ilyen jelentés 2005. decemberében érkezett dr. Hedy Faibeltől Izraelből, aki felfedezett egy Konstantinápolyban feladott és Vöröstoronynál 1803-ban kezelt levelet, amely a viaszpecsét ekkori használatának bizonyítéka.

A véletlen, illetve a gyűjtői szerencse most egy sokkal korábbi levelet is napvilágra hozott. (2. ábra) A levél sok, meglehetősen csúf darab közt hevert egy svájci kereskedő szemétkosarában. A hátulján egy román nyelvű kis ceruzás feljegyzés keltette fel a figyelmem, ami nyilvánvalóan a levél tartalmi összefoglalása. Magyarul így hangzik: „1759 március 27 - Hagi Voico Jiianu levele keresztfiához Pătru Lucalához Sibiuba, ki azt írja, hogy az általa felhalmozott árukból már küldött 45 bálát, és egy bála 67 kötegének mindegyikében 12 bőr van."



2. ábra

Bár a szövegét nem tudtam kisilabizálni, megszereztem a levelet. A ceruzával írt feljegyzés ellenőrizéséhez szükség lenne a mind cím, mind a tartalom kibetűzésére és lefordítására. Sajnos ez eddig még nem sikerült, habár gyűjtőknél, valamint az egyetemi- és a nemzeti könyvtárnál is próbálkoztam. Csak több elutasítást követően kezdtem a hátoldalon levő viaszpecsétet közelebbről is tanulmányozni (3. ábra).



3. ábra

A pecsét „( C)ONTVMA : RVB : TVRRIS" felirata mutatja, hogy ez a Vöröstorony karantén-bélyegzése, ami egyúttal bizonyítja a ceruzás megjegyzést, hogy a levelet tényleg Nagyszebenbe (román neve Sibiu) küldték. Az 1759-es évjelzés is helytálló lehet, mert a Vöröstoronyról ismert eddig összes többi karantén-bélyegzéssel és pecséttel ellentétben e pecsét közepén a kétfejű sas helyett még egyféle magyar címer látható, ami arra utalhat, hogy ez a pecsét még a Vöröstorony-hágón átvezető postaút megnyitása előttről származik.

E Havasalföldről Erdélybe küldött levél valószínűleg még abból az időből való, amikor még nem létezett a határon átvivő szabályos postaforgalom. A levél azonban az írásos üzenetkapcsolat és a magyar határon előírt egészségügyi kezelés bizonyítéka, ezért számunkra különösen nagy a postatörténeti jelentősége. Valószínűleg irattárból vagy családi levelezésből származik − amit még ki kellene deríteni, − és sajnos hiányzik a címoldala is, ahol a levél a dátuma is bizonyára fel volt jegyezve. Az állatbőrökről szóló információnak irattári szempontból kicsi a jelentősége, ahogy egy fél levéltartalomnak sem. Nekünk viszont, mint postatörténészek számára kifejezetten szerencsés egy ilyen darab megtalálása. Nagyszerű lenne, ha valamelyik olvasónk a cím és a szöveg kibetűzésében és fordításában segíteni tudna nekünk, mert ennek révén valószínűleg többet is megtudhatnánk.

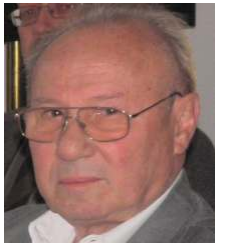
Itt szeretném megragadni az alkalmat, hogy megköszönjem dr. Homonnay Géza segítségét, nem csak a fordításban és a szöveg felülvizsgálatában, hanem a bátorítást is e dokumentum postatörténeti szempontjainak megírásához.

*Németből fordította: Szücs Károly*

**Irodalom:**

1. Meyer, K. F. – Disinfected Mail – Kansas, 1962.
2. Meyer, K. F. – Addenda to the Authoritative Monograph "Disinfected Mail" – Postal History Journal, New York, 1971.
3. „Filatelia" újság, Bukarest – 1966-2010.

# AZ ELSŐ ÖNÁLLÓ MAGYAR BÉLYEGKIADÁS 25 KRAJCÁROSA FELHASZNÁLÁSÁRÓL



DR. NAGY FERENC, BÉCS

## 1. BEVEZETÉS

Amikor a legritkább magyar postabélyegekről beszélünk, elsősorban a 3 krajcáros kőnyomatra, az 1933-as Repülő 5 pengősre, vagy a Nagy Madonna 10 pengősre gondolunk, és eszünkbe sem jutna, hogy ebben az illusztris körben ott szerénykedik az 1867-es kiadás 25 krajcárosa is. Hadd fejtsem ki, búcsúzóul, miért van ez így.

Mint tudjuk, a két záróérték az 1867-es sorból három hónappal később, hivatalosan 1867. szeptember 1-én jelent meg, míg a többi érték már június 1-én napvilágot látott. Azonban a többi, 3, 5, 10, 15 krajcárosok mellett még valami jelent meg június 1-én: a 25 krajcáros borítékok. A bélyegkép azonos volt minden értéknél. Eddig nem is volt semmi baj.

Csak amikor a két záróértéket akarta kiszállítani a bécsi Staatsdruckerei, a 25 krajcáros bélyeget meg az 50 krajcárost, akkor derült ki − a kiadást forszírozó magyarok legnagyobb meglepetésére, − hogy ellentétben a bemutatott bélyegtervvel, az eleve nagyobb „teriméjű“ 50 krajcárosnál az uralkodó feje felett az osztrák felségjel, a Rudolf-korona díszeleg. Pont azt a tényt, melyet e bélyegkiadás létrejöttével demonstrálni akartak, a függetlenséget cáfolta meg az 50 krajcárosra ismeretlen módon odakerült kimondhatatlan valami.

A Magyar Postaigazgatás annyira felbosszankodott, hogy a bécsi nyomdában megrendelt bélyegeket nem vette át. Ilyenre addig nem volt példa. Mondhatná valaki, hogy ez mind csak magyarkodás, meg filatéliai operett. Pedig, hogy ez csakugyan így volt, bizonyítja a dunafejedelemségi hat magyar postahivatal, ahol a kiadás soldis értékeiből az utólag kiadott 25 és 50 soldis értékeket egészen a hivatalok 1869-es bezárásáig egyszerűen át sem vették. A többi hat osztrák hivatal demonstratív viszont igen, holott ők emellett az 1864-es kiadást továbbra is használták.

De mi történjen Pest-Budán? Ekkora blamázst az osztrákok nem engedhettek meg maguknak.

Így hát egy tipikus osztrák kompromisszumot kötöttek a magyarokkal. A 25 és 50 soldis békát lenyelik. A 25 krajcáros értéket korlátlanul felhasználják minden, ezt a bélyeget megrendelő postahivatalban. Az ominózus 50 krajcárost viszont csak Pozsonyban, Pesten és Budán fogják felhasználni, a többi hivatalban nem! Így ment bele a Magyar Postaigazgatóság első szállítmányként október végén(!) az 1867-es évre, egész Magyarország részére rendelt 5.000 darab 50 krajcáros és 25.000 darab 25 krajcáros leszállítására.

A Magyarországra kiszállított 1867-es 25 krajcárosok száma így alakult:

| | |
|---|---|
| 1867: | 25.000 |
| 1868: | 32.000 |
| 1869: | 17.100 |
| 1870: | 26.200 |
| 1871: | 14.000 |

összesen tehát 114.300 darab. Borítékokból az első és valószínűleg egyetlen szállítmány 9.000 darab volt.

Ezek a tények a kiadással foglalkozó filatelisták előtt világosak voltak a teljesség kedvéért azonban még egyszer össze kell foglalnunk.

Hogyan menekült meg mégis ennyi 1867-es, kő- és réznyomatos 25 krajcáros? Mi a magyarázata a ma még fellelhető előfordulás viszonylag magasabb gyakoriságának? Ha a következendő szcenáriót a kedves olvasó figyelmesen maga elé idézi, egy csapásra megérti e három kiadás 25 krajcárosainak sorsát.

Az I. világháború után a magyar filatélia különösen két területre vetette rá magát: a helyi kiadásokra és a kőnyomatos bélyegekre. Ez a dátumokkal magyarázható. A háború végével számos helyi kiadás keletkezett és a 20-as évek kezdete a legendás kőnyomatosok 50 éves évfordulóját jelentette. A rendkívül ügyes, sok ötlettel és fantáziával rendelkező bécsi bélyegkereskedő, Friedl 1921-ben a Magyar Postától megvette az 1870-72-es évekből származó pénzesutalványokat gondolván, hogy azokon bőven fog majd találni az akkoriban igen keresett 25 krajcáros kőnyomatos bélyeget. Az utalványok benyomott értékjegye 5 krajcár volt, tehát a 30, 60, 90, 120, 150 és 180 krajcáros magasabb utalványdíjakhoz 25, 55, 85, 115, stb. krajcáros kiegészítésre volt szükség. A Posta is boldog volt, hogy 50 év után megszabadult a sok, immár a fél évszázad lejártával nem archiválandó utalványtól.

## 2. MEGÉRKEZIK AZ USZÁLY

A Magyarországból származó hatalmas anyagot uszállyal hozták el Bécsbe. Nagy tanítómesterem, a hatalmas tudású Franz See, akkoriban még fiatal filatelistaként szemtanúja volt az eseménynek. Az utalványokról való leáztatást nem szakemberek végezték, hanem mosóasszonyok. Hogy ne kelljen a sok papírt szállítgatni, a lemosást mindjárt az uszályon végezték. A bélyegek már egy fél évszázada ragadtak az utalványokon, az asszonyok türelme pedig véges volt, így az áztatásnál rengeteg bélyeg megsérült.

De mit áztassanak le? Hogy magyarázza meg a Friedl-cég megbízottja az egyszerű lelkű asszonyoknak a kő- és réznyomatú bélyegek közti különbséget ? Természetesen sehogy. Az utasítás kb. így szólhatott: a komplett 1870-es anyag eldobandó, mindjárt a Dunába. Ugyan 1870. május l-e óta már fennállt a posta rendelkezése, hogy nagyobb hivatalok nagyobb összegű, 5.000 forintig szóló átutalásokat elfogadhatnak, de ezeken kőnyomatos persze még nem létezhet. Az ezeken fellelhető 1867-es 25 és 50 krajcárosok viszont − akkoriban − nem képeztek olyan értéket, hogy érdemes lett volna velük foglalkozni. Tehát a Dunába dobandók ezek is. Bizonyíték erre, hogy nem találunk egy darab 1867-es 25-ös vagy 50 krajcárost 1870-es utalványbélyegzővel!

Az 1871-es anyagnál más volt a helyzet. Azokon májustól kezdve mar előfordultak a 25 krajcáros kőnyomatosok. Mivel azonban az asszonyok ezeket nem tudták a réznyomattól megkülönböztetni, emiatt ezen év utalványaiból minden 25-ös lemosandó volt, ha kő, ha nem. Igen ám, de januártól július végéig még az 1867-es 25 és 50 krajcárosok is az utalványokon ragadtak! Mi lett azok sorsa? Hát az értelmesebbek felfogták, hogy azok nem kellenek, a kevésbé eszesek pedig azokat is leáztatták.

Így tehát ezek után érthető:

1. Nincs 1870-es utalványbélyegzésű 1867-es 25 krajcáros.
2. Előfordul ugyan 1871-ből 25 krajcáros utalványbélyegzős példány, ezek viszont aránytalanul ritkák a postabélyegzőkhöz képest.
3. Az 1871-es kőnyomatosok utalványbélyegzővel sokkal gyakoribbak a postabélyegzésűekhez képest.
4. A kisebb értékek mindhárom kiadásból, − 1867-es, 1871-es kő- illetve réznyomat, − utalványbélyegzővel alig fordulnak elő!

Mint említettem, a teljes 1870-es felhasználású anyag megsemmisült, és ezzel együtt az 1867-es 25 krajcáros utalványbélyegzős állomány mintegy fele is! Ez nyolc hónap felhasználása 1870-ben (május 1. − december 31.) ellentétben az 1871-es 7 hónappal, ami megmaradt (év elejétől július 31-ig, ami az 1867-es kiadás magyarországi felhasználásának utolsó napja.) Amellett, hogy ezt

a bélyeget nem volt kötelező leáztatni, csak ha véletlenül lejött a többivel.

De ott voltak még az 1867-es 50 krajcárosok, 1871. július 31-ig felhasználva. Mi legyen azokkal? Annak idején erre a bélyegre nem figyeltek fel, − a vadászat a kőnyomatosokra teljesen megvakította még a profikat is, − így a leáztatásnál a 67-es kiadásúakat sem vették túlságosan figyelembe. Ha véletlenül levált, akkor jó, ha nem, az sem baj. Egy kivétellel: azon mosónők, akik a keleti országrészek anyagával voltak elfoglalva, inkább figyelembe vették ezt a bélyeget. Aránytalan mennyiségben találunk Arad, Kolozsvár, Temesvár, Nagyvárad utalványbélyegzésű 50 krajcáros darabokat, míg Sopron, Győr, Miskolc, Nyíregyháza városaiból egyetlen sem, vagy csak egy darab maradt fenn. A legvalószínűbb azonban–az a teóriám, hogy áztatás közben jöttek rá, hogy ezt a bélyeget, melynek katalógus értéke már akkoriban is egy fokkal magasabb volt, nem szabad eldobálni, hanem megbecsülendők. Ne felejtsük el, hogy az egész áztatási procedúrát nem lehetett előre felbecsülni. Bizonyos dolgokra csak menet közben jöhettek rá, így az 50 krajcárosoknak a feldolgozandó anyagban való előfordulására és ritkaságára is. Így mire az erdélyi és horvát anyag került sorra, a munka végzői már informálva lehettek, hogy erre a bélyegre is ügyeljenek. Ez egy elég elegáns magyarázat a megmaradt anyag tapasztalható megoszlására.




Hogy az áztatási akció során micsoda vegyes frankatúrák semmisültek meg, arra hadd mutassak be egy véletlenül megmaradt utalványkivágást PÉNZ-UTALVÁNY TEMESVÁR 17/7/71-es kék bélyegzővel. (Temesvár mindig kék!) A 25 krajcáros 1867-es bélyeget egy 5 kr-os kőnyomatos kíséri. Ez az egyedi darab egyúttal az egyetlen fennmaradt vegyes frankatúrás kivágás továbbá egyetlen a 25 krajcárossal is, ami a Capellaro-gyűjteményből került hozzám. Amit még megtanulhatunk e kivágásból: a 25 krajcárosokat egészen 1871. július végéig használták, tehát volt belőlük elég, ezért a kőnyomatos 25 krajcárosokat sok helyütt csak augusztus 1. után vették használatba!

## 3. A FENNMARADT ANYAG PÉLDÁNYSZÁMA

A megmaradt anyag felmérését dr. Jergerrel a 80-as években egymástól függetlenül végeztük. A végeredmények összehasonlításánál meglepve észleltük, hogy becslésünk teljesen azonos.

A fennmaradt bélyegek számát ezek után 2.000 példányra, a leveleket pedig az aránylag magas, 150 darabra becsültük. A közben lefolyt piac-megfigyelésem harminc további év után arra a nézetre vezetett, hogy ezt a számot erősen lefelé korrigálni kell. A leáztatott bélyegek száma maximum 1.500 lehet, míg a levelek számát 100-120-ra becsülhetjük.

## 4. FELHASZNÁLÁS AZ EGYES VÁROSOKBAN, UTALVÁNYON

Az 1867-es kiadás 25 krajcárosa utalványbélyegzővel nagyon ritka. Ezt nem gondolnánk, hiszen az 1871-es kiadás 25 krajcárosain, − kő- és réznyomat −, ez relatív majdnem, hogy tömegbélyeg. Az előbbieket átgondolván azonban minden világossá válik: az anyag fele az 1870-es utalványokkal megsemmisült és ez a bélyeg nem volt az elsősorban keresett darabok között.

G. S. Ryan nagyszerű kézikönyvében először értékelte reálisan a pénzutalvány bélyegzőket a 67-es kiadáson, az akkori tudás alapján. Néhány bélyegzőt, pl. Pénz-utalvány Debreczen, vagy Postautalvány K. Fehérvár 700-800 pontra értékel, tehát ezek a legritkább fellelhető magyar bélyegzők közé tartoznak. Míg azonban néhány (pl. Pénz-Utalvány Nagyvárad) az 50. krajcároson egy gyakori bélyegző, a 67-es 25 krajcároson viszont még az is ritka, mint a fehér holló!

Az alábbiakban bemutatom 50 év termését az utalványbélyegzős bélyegekből. Mindössze 30 darabot sikerült szerezni, pedig minden felbukkanó példányt megvettem. Mivel a gyűjteményemben kb. 100 db. 25 kr-os van, állíthatom, hogy a fennmaradt bélyegek 15-20%-a utalványbélyegzős. (kb. 50 darabot nem vettem meg, mert csak PE vagy PO bélyegzőrészes példányok voltak. 150-ből 30 db. = kb. 15-20%.)



2. ábra. Utalványbélyegzők a 25 krajcároson. 16 darabos válogatás.

Elemzésük részletesen, röviden összefoglalva.

1. PÉNZUTALVANY PEST. Csak ez az egy darab tűnt fel az idén egy budapesti aukción. 50 krajcároson viszont egyike a leggyakoribb bélyegzéseknek.
2. PÉNZUTALVANY BUDA Két példányban találkoztam vele.
3. PÉNZ-UTALVÁNY ARAD Két példányban találkoztam vele.
4. ASSEGNO POSTALE FIUME (kék) Két példány ismeretes.
5. PÉNZ-UTALVÁNY NAGY-KANIZSA (kék) Két példány ismeretes.
6. PÉNZ-UTALVÁNY NAGY-VÁRAD Két példány ismeretes. 50 krajcároson nagyon gyakori.
7. PÉNZ-UTALVÁNY NAGY-SZEBEN Egy darab ismeretes.
8. PÉNZUTALVÁNY NYÍREGYHÁZA Egy darab van. Ryan ezt e bélyegzőt még nem ismeri, ez a példány a könyv megjelenése után bukkant fel.
9. PÉCS PÉNZUTALVÁNY (helységnév mindig fent) 3 darab van. Az itteni első darabon először a kék hely-kelet bélyegző van ráütve, (nagy 71-es évszám), utána pedig, pontosan ráillesztve, az utalványbélyegző, kicsi 71-essel. Bélyegzőkuriózum, egyedi darab. A másik darabon a bélyegző már fekete, a jelek szerint 1871 júniusától használták. Két darab van.
10. POSTAUTALVÁNYI PÉNZTÁR SZATMÁR Egy példány ismeretes.
11. PÉNZ-UTALVÁNY SZEGED. Felhasználás 26. 2. látszólag 1870-ből. Mint azóta már tudjuk, ez nem 70-es felhasználás, nem is „téves beállítású“ bélyegző. Az történt, hogy a gyártó a sürgősen leszállítandó bélyegzőt a sietségben ilyen évszám-beállítással szállította: 70, 70, 72, 73, 74, 75, 76. Ezt csak akkor vették észre, mikor a bélyegzőt már használatba vették, és az új évben 71-re állították volna át, ilyen ~~meg~~ azonban nem volt rajta, de akkor már nem lehetett a készítőnél reklamálni. Mi a teendő? A baj nem nagy, mert e bélyegzőt csak belkezelésben, utalványokon használták, a publikum nem látta, a postán meg úgy is tudták, milyen évben lett a formuláré felhasználva, így maradt minden a régiben, felhasználták 71-ben 70-es számbeállítással.

Amit ők nem tudhattak, hogy milyen cirkusz lesz majd ebből 50 év múlva.

A bélyeggyűjtők elkezdték vásárolni a Friedl üzletében kapható kőnyomatos anyagot. Azok között felbukkantak olyan példányok, melyeken az a bizonyos SZEGED bélyegző volt, 70-es dátummal.

Kőnyomatos 70-ből, egy kétségen felüli, nem manipulált bélyegzővel? A szenzációt képzeljük el. Megbolydult a méhkas. Azon spekulált a magyar filatélia, nem volt-e már egy „előzetes kiszállítás" a kőnyomatosokból 70-ben? Lassan-lassan előkerültek réznyomatos példányok is, mind Szegedről, és a zseniális Madarász Gyula oldotta meg a rejtélyt a hibás utalványbélyegzővel.

Hadd mutassak be egy sorozatot ezzel a bélyegzővel, ami egyedülálló kollekció.



3. ábra. A híres szegedi 70-es utalványbélyegző,
50 krajcáros, kőnyomatoson, réznyomatoson.

Valamennyi ex Friedl, mert máshonnan nem lehet. Felhívom a figyelmet az 5 krajcáros kőnyomatosra. Utalványbélyegzők a kis értékeken csak elvétve fordulnak elő!

Ezután a kis kitérő után folytassuk a bélyegzők tanulmányozását.

12. PÉNZ-UTALVÁNY SZÉKESFEHÉRVÁR (kék.) Egy darab ismeretes.
13. PÉNZ-UTALVANY TEMESVÁR (kék.) Elég gyakori, csak nálam 6 darab van.
14. K. K. POST-KASSE IN SEMLIN (ovál.) Ryan szerint egy 800 pontos ritkaság, én 3 darabot találtam ugyanazon egy forrásból, igaz, hogy többet azóta sem.
15. GELD-ANWSNG AGRAM (Zágráb, kék.) Egy példány van.

## 5. AZ UTALVÁNYBÉLYEGZŐKRŐL ÁLTALÁBAN

Természetesen minden 67-es 50 krajcáros létező utalványbélyegző a 25 krajcáros is előfordulhat. Utalványbélyegzővel párokról nem tudok. A Capellaro-anyagban volt egy négyesblokk, mely jelenleg egy nagy budapesti gyűjteményben található.

Mint e bélyegzőválogatásból is látható, az utalványbélyegzők nem egységesek. Egyszer német, egyszer olasz nyelven, egyszer „Pénzutalvány" kötőjellel, egyszer anélkül, helységnév fent, helységnév alul, fekete meg kék szín. Szinte minden bélyegző más. Ennek az a magyarázata, hogy az igazgatóságok saját hatáskörükön belül rendelhették a bélyegzőket a készítőknél és csak nagy vonalakban voltak központi előírások.

A jelek szerint nem minden utalványra kellett utalványbélyegzőt ütni, csak a magasabb összegű átutalásokra. Az alacsonyabb díjú átutalásnál elég volt a hely-kelet bélyegző.

## 6. A 25 KRAJCÁROS BÉLYEGEK SZÍNÉRŐL

Mint látjuk, egy pár hónapon belül az összes ismert színárnyalat, szürkétől liláig, előfordul. Ezért külön értékelésüknek értelme nincs. A bélyegek ugyan a bécsi nyomdából változó színárnyalatban lettek Magyarországra kiszállítva, a felhasználás gyorsasága viszont nem a szállítástól, hanem a helyi igények változásától függöttek, így a színek külön értékelése illuzórikus.

Lerögzíthető tehát, hogy a bélyegek kezdetben szürke színben készültek, majd egyre lilásabbak lettek, míg a 71-es évben a lila szín dominál, azonban nem sikerült ezeket úgy elhatárolni, hogy egy mérhető értékelésre lehetőséget adna.

## 7. A LEVÉLPOSTAI FELHASZNÁLÁSOK

### 7/A. EGYEDI FELHASZNALASOK

Mint említettem, ezek jóval gyakoribbak, mint az utalványon felhasználtak. Mivel gyakorlatilag minden hivatal igényelhette e bé-

lyegeket, úgy tűnik, hogy a nagyobb városok mellett olyan kisebb helyeken is igényelték, ahol pl. egy uradalom volt, ahonnan gyakrabban küldtek belföldi, nehezebb ajánlott levelet. Néha meglepően kis települések voltak e hivatalok közt, pl. Kőhalom, Tisza-Roff, vagy Helpa, ahonnan nem várnánk levélpostai felhasználást. A legtöbb bélyegző, mint várható, pozsonyi és pesti. Innen van a legtöbb fennmaradt levél is. *Minden más levélposta-bélyegző igen ritka, néhány darab* ***egyedi példánynak*** *számit!*

Az alábbiakban egy 25 krajcáros kavalkád látható azon levélposta-bélyegzőkből, melyek szerintem igen ritkák, különösen dekoratívak.



3a ábra. 25 krajcárosok levélpostai bélyegzésekkel

Magyarázat a válogatáshoz:

1. A szerénykedő AGRAM-ból csak egy darabot találtam.
2. Nagyon ritka a piros KASSA AJÁNLOTT (2 van), még ritkább ugyanaz a bélyegző feketében, csak ez a darab ismeretes.(!)
3. Nagyon ritka a NYÍREGYHÁZA AJÁNLOTT piros bélyegző, ex Rothschild. Egy van. (Mercury Stamp-aukció, New York, 1947.)
4. Ugyanúgy, mint a látszólag szerény SISSEK, mely tavaly bukkant fel egy budapesti aukción. Ebből sincs több.
5. A sajnos csak töredékben fennmaradt érdekes kombináció AJÁNLOTT TISZA-ROFF is egyenlőre unikum.
6. Épp úgy, mint a M. K. MOZGÓPOSTA HIVATAL, aminek 25 krajcároson való felhasználása unikális.



3b ábra. 25 krajcárosok levélpostai bélyegzésekkel

Mint itt is láthatjuk, egy aránylag rövid időszakból egymás mellett minden színárnyalat előfordul. A legkorábbi 25 krajcáros azonosítható felhasználása 1867. november 11, bizonyítva állításainkat a 25 és 50 krajcárosok kései használatba vételéről.

Egyedi felhasználásban a harmadik súlyfokozatú ajánlott belföldi leveleken találjuk a bélyeget. Ez a magyarázata annak, hogy miért nem váltak be a 25 krajcáros borítékok, melyekből 1867 nyarán 9000 darabot leszállítottak Bécsből: a vastagabb, harmadik súlyfokozatú leveleknek túl kicsiknek bizonyultak.

**A 25 krajcáros egybélyeges vagy többes felhasználásai**

A 25 kr-os *borítéknak* összesen két felhasználása ismeretes. A 25 kr-os *bélyeget* Franciaországba és Angliába szóló alapsúlyos leveleken találhatjuk szép számmal. Különösen a Kauser-féle pári-

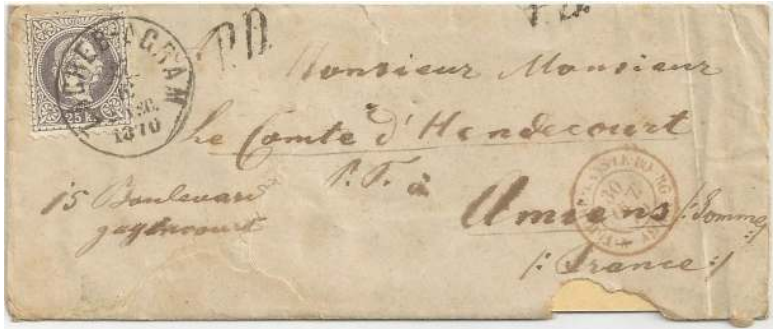
zsi és az Engelhardt-féle londoni levelezésekből találunk leveleket a 67-es gyűjteményekben.

Olaszországba írt, ajánlott levélen megtaláljuk a gróf Bethlen család levelezéséből, Herkulesbadból Milanóba, egy példányban (4a) Fiuméből több, Zagreb-Agram évszámos bélyegzővel egy levél ismert (4b) Párban Pest-Kunszentmárton viszonylatban láthatjuk igen ritka, 10-ik súlyfokozatú belföldi nem ajánlott levélen (4g) Párban Pozsonyba címzett, duplasúlyos, nem ajánlott levélen találhatjuk. „Kassa ajánlott“ piros bélyegzővel egy levél létezik.




4a ábra. Ajánlott levél Herkulesfürdőből Milanóba.

Ez a postahivatal csak a nyári fürdőszezonban volt nyitva. A gróf Bethlen család levelezéséből fennmaradt, 1870. júniusi borítékon a 15 kr-os olaszországi tarifa mellett a 10 kr ajánlási díj a címoldalon egy bélyeggel lett leróva.




4b ábra. Köznapi levél Zagreb-Agram, horvát-német kétnyelvű bélyegzővel, Amiensbe. Franciaországba már a közönséges levél is 25 krajcárba került.




4c ábra. Még egy franciaországi levél Pest Este bélyegzővel Lyonba, az előírt 25 krajcárral bérmentve, mégis AFF: INSUFF. bélyegző van rajta jobbra fent, jelezve hogy a frankatúra nem elegendő.

Az történt, hogy ez a levél Pesten 1 lat alatt volt (17,5 gr), de a franciáknál nem latban, hanem grammban mértek és az első súlyfokozat 15 grammig volt érvényes.

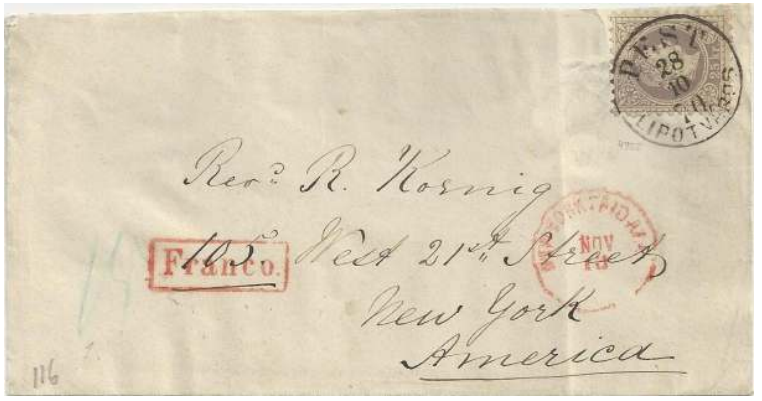
Mivel e levél 15-17.5 gramm között volt, idehaza elég lett volna 25 krajcár, de a franciáknál már a második súlyfokozatba esett, ezért 10 decimes (1 Fr !) portót vetettek ki rá.

Tehát egy közönséges, 1 lat alatti levélre 50 krajcár kellett volna, ez a belföldi tarifa 10-szerese!




4d ábra. Harmadik súlyfokozatú belföldi ajánlott levél Pestről Békésbe.

A levél nagyságából is láthatjuk, mekkora darab volt a 3. súlyfokozat, és hogy miért nem váltak be az 1867-ben 9.000 példányban kiszállított 25 kr-os kisalakú, gyenge borítékok.




4e ábra. Levél Pest Lipótvárosból New Yorkba a Koenig levelezésből.

Néhány ilyen levelet ismerünk. Elöl piros "New York Paid All" bélyegző jelzi, hogy ezzel a 25 krajcárossal a címzettig minden ki van fizetve.




4f ábra. 25 krajcáros levélboríték 1870-ben Pesten felhasználva Párizsba.

Két borítékról tudunk. Érdekes, hogy a borítékokat az egész forgalmi idő alatt a posta kínálatban tartotta, csak nem volt érdeklődés irántuk.

A belföldi nehéz levelek általában jogi papírokat tartalmaztak.[1]



4g ábra. 25 kr-os párban mint tizedik. súlyfokozatú (ez rekord) belföldi levél Pestről Kun Szt. Mártonba



4h ábra. Második súlyfokozatú levél 1867 decemberéből szintén párban használt 25 krajcárossal gróf Pálffy Jánoshoz Párizsba

## 7B. SZÍNES FELHASZNÁLÁSOK.

Hármascsikot leáztatva egy darabot ismerünk Kőhalomról. Leáztatott négyesblokk levélpostai bélyegzővel csak egy ismeretes, Pestről. Hétdarabos levélkivágást ismerünk Pest-bélyegzővel.

Egy ajánlott levélről tudunk 25+10 krajcárral bérmentve Nagy-Szombatról Londonba (5b.) Nagyon ritka tarifa.

Szines frankatúrákban mint 25+5+10 krajcárral 6-ik fokozatú belföldi ajánlott levélen találjuk, Pestről Pécsre (5d.)

Mint 25 kr pár + 5 kr+ 10 kr egy expressz ajánlott levélen Vácz-Kis Kartal viszonylatban. Ryan szerint 5 pár ismeretes levélen, 8. súlyfokozat.

Mint 25+25+5 krajcárral Semlin-Pest viszonylatban belföldi ajánlott levélként, mint 9-ik súlyfokozat.

[1] Az itt látható két levél jobb minőségben sajnos nem áll rendelkezésünkre, – sőt, átmenetileg fennálló technikai okokból a többiek is csak a Philatelicában megszokotthoz képest kissé gyengébb minőségűek. Ennek ellenére, a tájékoztatás teljessége érdekében és fontosságuk miatt, így is indokoltnak tartottuk ezeknek a rendelkezésünkre álló felbontáshoz igazodó méretű közlését. (A szerk.)



5a ábra. Valószínűleg egyedi felhasználású az 5 kr-os díjjegyes boríték előlapja 25 kr-os kiegészítéssel Londonba. (A következő levélen látható tarifahelyes 35 krajcár bérmentesítéshez hiányzó 5 kr a hátoldalon lehetett.)

Balra alul „14“ Weiterfranko jegyzet piros irónnal, valamint piros „P.D.“ jel, hogy a címzettig minden fizetve, valamint szintén piros koronás „Registered“. A fekete ovális „Registered London from Prussia“ bélyegzőből kitűnik, hogy a levél Pozsonyból két nap alatt Londonba érkezett, egy fapados teljesítmény, mely a mai agyonkomputerezett világban lehetetlennek tűnne.



5b ábra. Egy további angliai levél, 25+10 krajcárral Nagyszombatról. 25 kr angliai portó, plusz 10 kr ajánlás.

A címzés ugyanaz, mint az előző levélen! Egyedülálló levélpár.




5c ábra. 35 kr-os frankatúra, ezúttal belföldi levélen, ötödik súlyfokozat, ajánlva.




5d ábra. 40 kr-os levél (25+5 kr portó +10 kr a hátoldalon)

Megint csak iratokat küldtek a pécsi csődbíróságnak, 6. súlyfokozatú levélben.




5e ábra. Hetedik súlyfokozatú ajánlott levél Miskolcról,
25 + 2x10 krajcárral. = 45 kr. Dekoratív tintapaca a címzésben !




5f ábra. 46 kr-os frankatúra Franciaországba a Ragondet-levelezésből. 25 kr levéldíj+ 21 kr (magas) ajánlási díj biztosítással. Minden bélyeg a címoldalon.




5g ábra. Etienne Pongrátz levél

Etienne Pongrátz már korábban is úton volt, őt már ismerjük az 5a és 5b ábrákból. Ezúttal Párizsban időzött, "frantzia országban", ahova, mint tudjuk 46 krajcár kellett, ajánlva. Ez a 25 kr-os bélyeg eddig legelső, datálható felhasználása. (v.ö. a szóló bélyegeknél Pest/h/ kivésett bélyegzővel, ugyanarról a napról!)




5h ábra. 55 kr-os nagyon ritka belföldi ajánlott levélen.
45 kr-os, kilencedik súlyfokozatú levél + 10 kr ajánlás = 55 kr.




5i ábra. 65 kr-os frankatúra. Futárlevél Vácról Kiskartalra, 50 kr futártarifa, 10 kr ajánlási díj (a hátoldalon) és 5 kr normál tarifa




5j ábra. 71 kr-os Ragondet-levél. Második súlyfokozatú levél Párizsba= 50 kr, ajánlási díj marad a 21 kr = 71 kr.



5k ábra. 75 kr. belföldi levélen.

Vegyes frankatúra 5x5 kőnyomat + 25 kr 1867. Valószínűleg 2 darab, mert a hátoldalon látható bélyegzőnyom egy további 25 kr-os jelenlétére utal. 3. súlyfokozat 15 + 10 kr ajánlás + 50 kr futárdíj a postahatáron túl = 75 kr. Csak ez a levél ismeretes 1871-es kőnyomat + 1867-es 25 kr-os vegyes frankatúrával.



5l ábra. Harmadik súlyfokozatú levél Párizsba, a Pálffy-levelezésből, 1867. december. A levélen balra fent e feljegyzés "3" a levél súlya megállapításához.



5m ábra. Ötödik súlyfokozatú levél Párizsba, 125 kr-os frankatúra, egyben a legmagasabb magyar díjlerovás. 2x50+25 kr = 125 kr.

A fenti párizsi levélen látható 50 krajcáros pár egyike annak a hét párnak, ami ismeretes.

És végül a legmagasabb ismert frankatúra levélkivágáson:



6n ábra. 7x25 = 175 kr.

A Rue Royale 13, a ház, ahol gróf Pálffy János lakott, ma is áll. Sebestyén Tamás ott élő gyűjtőtársam lefényképezte nekem.

Ez minden, amit az 1867-es kiadáshoz még elmesélnem kellett.

Biztos vagyok benne, hogy némely magyar gyűjteményben egy-egy bélyegzési ritkaság lapul, amiről nem tudunk. A tulajdonos e cikk olvasmánya után még jobban örülhet kincsének.

Lakásom ablakából letekinthetek az ott hömpölygő Dunára. Néha elgondolkodom, hány 1867-es vegyes frankatúra úszott el a vízben.

A Szentírás szavai után szabadon: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudták, mit cselekedtek.



Gróf Pálffy János fényképe 1860-ból

(*forrás: Vasárnapi újság, 1900. okt. 21)*

**Irodalom:**


1. Monográfia III. kötet 309. old.
2. 4. Ungarisch-Österreichisches Symposium für Postgeschichte Bad Bük, 2003. A szerző előadása. Kiadó Czirók Dénes.


*A cikkben látható 25 krajcárosokat tartalmazó levelek többek közt*
*dr. Homonnay Géza (Budapest,)*
*D.I. Wolfgang König (Salzburg)*
*és a szerző gyűjteményében (Bécs) találhatók.*



A párizsi Rue Royale 13

# TÁVIRATOK MAGYARORSZÁGON 1867. ÉS 1888. KÖZÖTT /AZ ELSŐ HÚSZ ÉV/



VARJASI MIHÁLY, NADAP

## I. Bemutatkozás, bevezetés

Az 1960-as évek végén ismerkedtem meg a bélyegekkel, mikor nagyapám[2] a Monográfia írásával volt elfoglalva, és a kefelenyomatok összeolvasásakor engem kért segíteni a hibák átnézésére és kijavítására. 20 év múlva, a 80-as évek közepétől, amikor a fiaim születtek, már saját elhatározásomból kezdtem intenzíven gyűjteni a bélyegeket, postai teljeseket, és ebben az időben nagybátyám vezetett be az árverések izgalmas világába.

Megint eltelt 20 év, közben rátaláltam egy érdekes területre, a táviratra, illetve a gyűjteményemnek is valami formát kellet adni. Így történt, hogy a kiállítások szintén izgalmas világába immáron neves bélyeggyűjtő, bélyegszakértő barátaim vezettek be.

A táviratokról igen kevés irodalom létezik, a Monográfiában több fejezetben, és több kötetben találhatók meg az adatok és azok is csak 1867-től szólnak, mivel az osztrák igazgatás adataihoz, gondolom, akkor sem tudtak hozzáférni. Megnehezíti a kutakodást az igen ritka objektumok száma is. Az utóbbi egyértelmű magyarázata, hogy a feladott táviratok a hivatalokban maradtak, amiket később selejteztek, vagy megsemmisítettek, a kézbesített táviratok meg olyan rövid, arra a napra szóló hírt, üzenetet tartalmaztak, aminek a megőrzése nem volt feltétlenül szükséges.

Tehát a táviratoknál (a levelekkel ellentétben, amit megírtak, azt is kézbesítették) megkülönböztetünk *feladott* és *kézbesített* táviratokat.

A feladott táviratok több évig maradtak a hivataloknál, arról a feladónak nyugtát, vevényt adtak. Ezek a táviratok a selejtezéskor sem kerültek gyűjtői kézbe, mivel nem volt rajtuk bélyeg, nem volt érdekes. Először a *távírdabélyegek* bevezetése (1873) után az un. kivágatok kerültek a gyűjtőkhöz, amikről leáztatták a bélyeget, 1888. után legnagyobb számban a *díjjegyes* zárt táviratlapok maradtak fenn, de erről az időszakról majd egy következő alkalommal szeretnék összefoglaló előadást tartani.



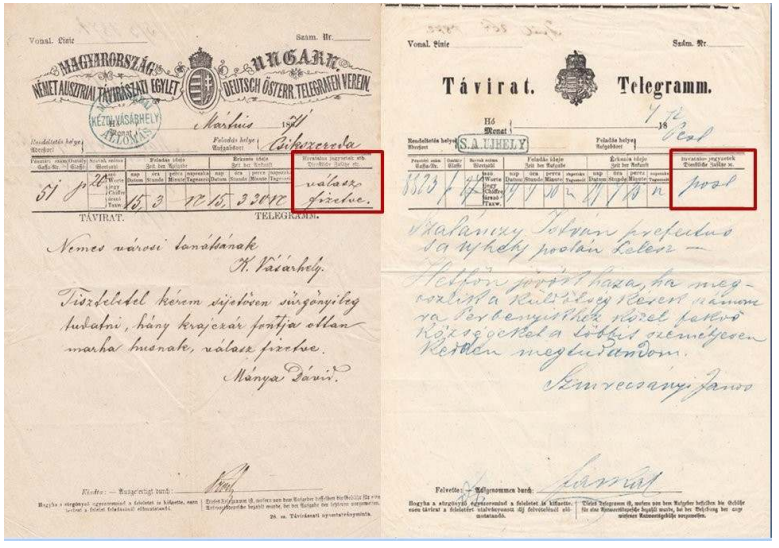
1. ábra. Távirat kivágások réznyomatos távírdabélyegekkel

[2] Szerkesztői megjegyzés: Dr. Varjasi Béla

Tehát a táviratok *bérmentesítése* kezdetben készpénzzel, 1873. augusztus 1. − 1879. február 28. között távírdabélyegekkel, majd ismét készpénzzel, és 1888-tól a posta és távírdahivatalok végleges egyesítésével, postabélyegekkel történt.

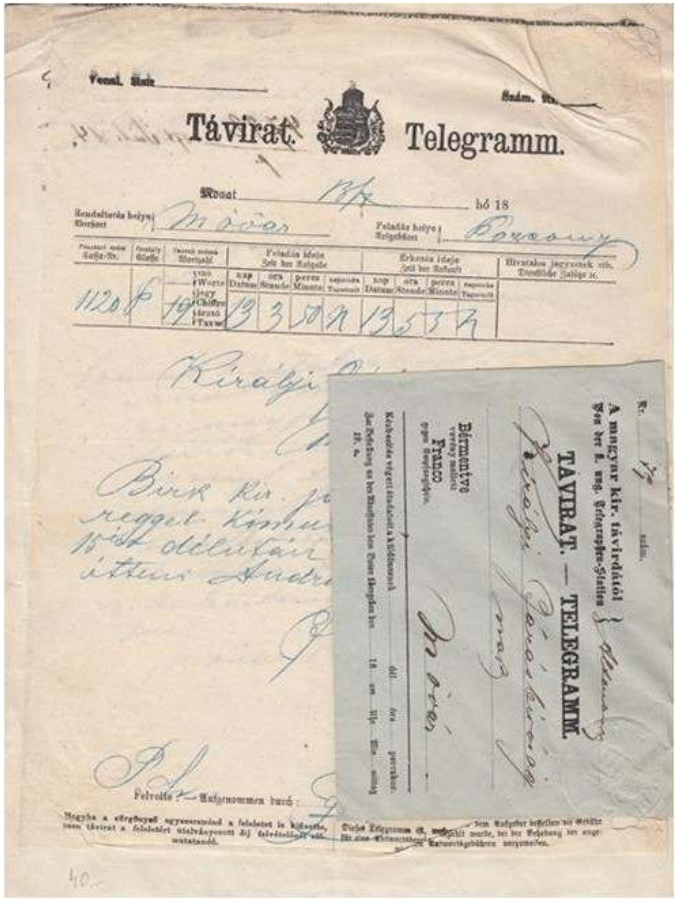
A táviratok közül megkülönböztetünk díjköteles (állami /hitelezett/ és magán), ill. díjmentes (állami, szolgálati és közérdekű /meteorológiai, vízállásjelentés/) táviratokat.

A táviratok *feladásakor* külön szolgáltatásokat is lehetett igénybe venni, például: válasz fizetve, ajánlott, küldönc fizetve, postával kézbesítendő.




2. ábra. Különszolgáltatások: válasz fizetve, illetve postával kézbesítendő

A kézbesített táviratokat a címzetthez legközelebb eső távírdahivatalban lejegyezték, *borítékba* helyezték.



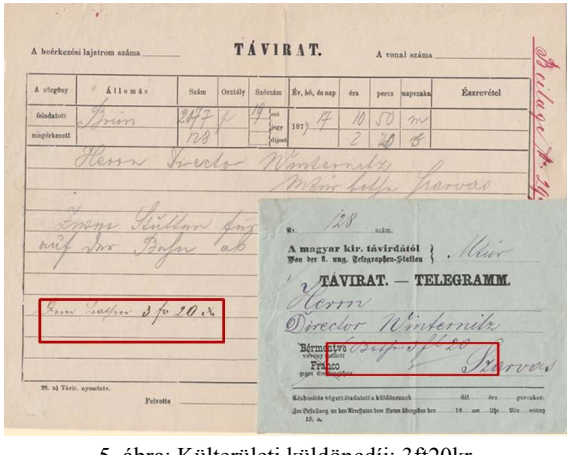

3. ábra. Kézbesített teljes távirat

Később az újabb nyomtatványokat összehajtogatták és lezárták.




4. ábra. Kézbesített teljes táviratok, különböző zárócimkével

A kézbesítését a távíróhivatalok körzetében küldöncök végezték, külterületre változó külön díjért − amit eleinte a címzett fizetett, −




5. ábra: Külterületi küldöncdíj: 3ft20kr

illetve távolabbra a postát is igénybe lehetett venni.




6. ábra. Postán kézbesített távirat

## II. Távíróhálózat, táviratforgalom

A telegráf (távíró) hálózata Magyarországon a XIX. század második felében épült ki. 1847. és 1849. között egy vonalról tudunk Bécs és Pozsony között, majd 1850-ben Pest, 1854-ben Temesvár és Brassó került bekapcsolásra. (Anton Jerger monográfiájából)

A távíró hálózatokat leginkább a vasútépítéssel párhuzamosan építették ki, és az üzemeltetése a bevételei az osztrák igazgatásé volt. A kiegyezés ezen a területen is nagy változást hozott, mivel a postával együtt, a távírdahivatalok is átkerültek magyar irányítás alá. A Monográfiában *dr. Rend Ferenc* a Távirdai Értékcikkek című fejezetnek a bevezetésében ír a távírdákról is. Egy 1889-es táblázatot mutat, ami nem nagyon egyezik az én 1871. és 1877. évi Állami és Vasúti Távírdák Statisztikájának adataival.

Ezek szerint Magyarország és Erdély 1867 májusában átvett Ausztriától 151 állami és 113 vasúti távírda állomást 890 mérföld

(6746 km) hosszúságú vonallal, 367 Morse, 1 Hughes gépkészülékkel és hozzá 636 fő dolgozót. 1868. április 1-én a polgári Horváth és Tótországban (Szlavónia) átvettünk még 24 állami és 6 vasúti állomást további 115 mérföld hosszúságú vonallal, majd 1871. január 1-vel a katonai határőrvidéken még 40 állami és 3 vasúti állomást.

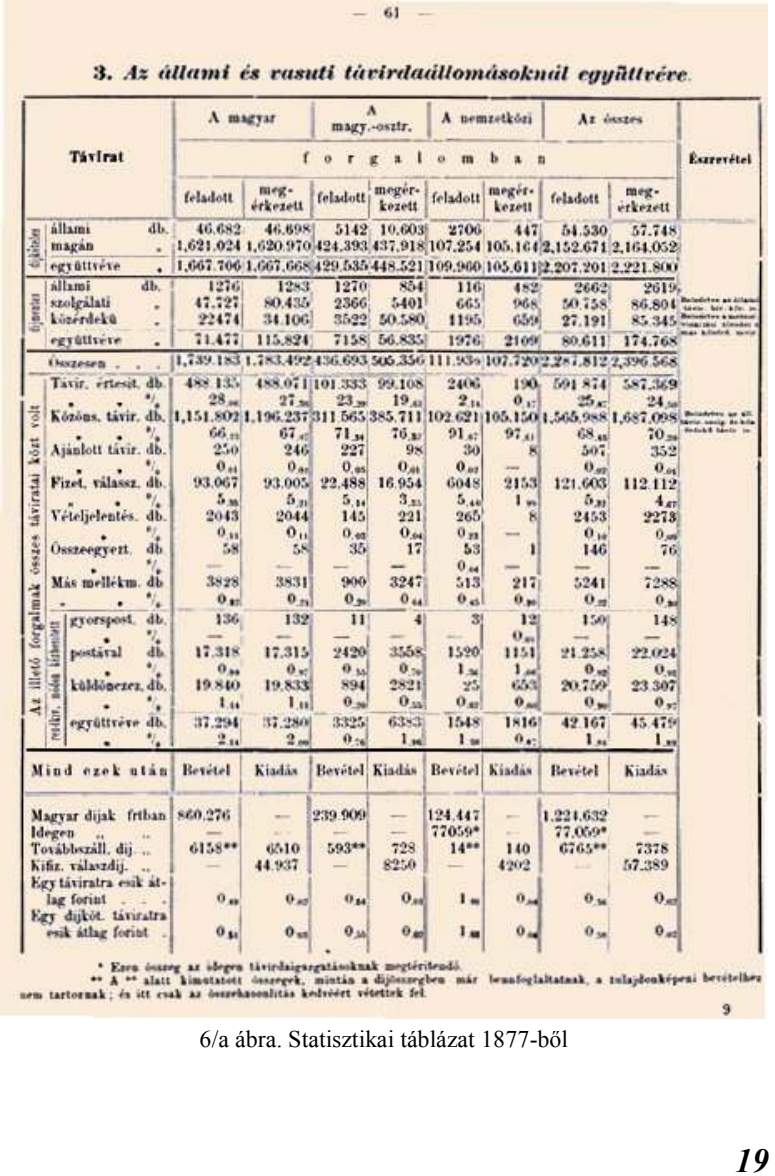
Így 1871-ben már 1618 mérföld (12.270 km) vonal hosszúság és 650 állomás volt Magyarországon. Tehát öt év alatt a vonalak hossza közel megduplázódott, az állomások száma majd háromszorosa lett. Majd 1877-ben már 14.908 km és 931 állomás volt 1.340 távírógéppel, ami töretlen fejlődést mutat mind a vasútépítésben és mind a táviratforgalom elterjedésében Magyarországon. (Lásd: 48. o.) Az 1877. évben a távírdák statisztikai kimutatásából kiolvasható, hogy a feladott és a megérkezett táviratok közül hány díjköteles ill. díjmentes; mennyi volt a közönséges, ajánlott, fizetett válasszal és hány volt rendkívüli módon kézbesítve.

Feladás szerint:

| | | | |
|---|---|---|---|
| ***Díjköteles:*** | állami | 54.530 db | 2,38% |
| | magán | 2.152.671 db | 94,09% |
| ***Díjmentes:*** | állami | 2.662 db | 0,12% |
| | egyéb | 77.949 db | 3,41% |
| Közönséges távirat | | 1.565.988 db | 68,45% |
| Távirati értesítés | | 591.874 db | 25,87% |
| Fizetett válasz | | 121.603 db | 5,32% |
| Ajánlott távirat | | 507 db | 0,02% |
| Más mellékszolgáltatás | | 8.000 db | 0,32% |

Kézbesítés szerint: (körzeten belül 98%)

| | | |
|---|---|---|
| Postával | 21.000 db | 0,92% |
| Küldönccel | 23.300 db | 0,97% |



— 61 —

**3. *Az állami és vasuti távirdaállomásoknál együttvéve.***

| Táviratok | | A magyar | | A magy.-osztr. | | A nemzetközi | | Az összes | | Észrevétel |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | forgalomban | | | | | | | | |
| | | feladott | megérkezett | feladott | megérkezett | feladott | megérkezett | feladott | megérkezett | |
| díjtelen | állami db. | 46.682 | 46.698 | 5142 | 10.603 | 2706 | 447 | 54.530 | 57.748 | |
| | magán „ | 1,621.024 | 1,620.970 | 424.393 | 437.918 | 107.254 | 105.164 | 2,152.671 | 2,164.052 | |
| | együttvéve „ | 1,667.706 | 1,667.668 | 429.535 | 448.521 | 109.960 | 105.611 | 2.207.201 | 2.221.800 | |
| díjmentes | állami db. | 1276 | 1283 | 1270 | 854 | 116 | 482 | 2662 | 2619 | |
| | szolgálati „ | 47.727 | 80.435 | 2366 | 5401 | 665 | 968 | 50.758 | 86.804 | |
| | közérdekü „ | 22474 | 34.106 | 3522 | 50.580 | 1195 | 659 | 27.191 | 85.345 | |
| | együttvéve „ | 71.477 | 115.824 | 7158 | 56.835 | 1976 | 2109 | 80.611 | 174.768 | |
| Összesen | | 1,739.183 | 1,783.492 | 436.693 | 505.356 | 111.936 | 107.720 | 2.287.812 | 2,396.568 | |
| Az illető forgalmak összes táviratai közt volt | Távir. értesít. db. | 488.135 | 488.071 | 101.333 | 99.108 | 2406 | 190 | 591.874 | 587.369 | |
| | „ „ % | 28,00 | 27,30 | 23,20 | 19,62 | 2,14 | 0,17 | 25,87 | 24,50 | |
| | Közöns. távir. db. | 1,151.802 | 1,196.237 | 311.565 | 385.711 | 102.621 | 105.150 | 1,565.988 | 1,687.098 | |
| | „ „ % | 66,23 | 67,07 | 71,34 | 76,32 | 91,67 | 97,61 | 68,45 | 70,38 | |
| | Ajánlott távir. db. | 250 | 246 | 227 | 98 | 30 | 8 | 507 | 352 | |
| | „ „ % | 0,01 | 0,01 | 0,05 | 0,01 | 0,02 | — | 0,02 | 0,01 | |
| | Fizet. válassz. db. | 93.067 | 93.005 | 22.488 | 16.954 | 6048 | 2153 | 121.603 | 112.112 | |
| | „ „ % | 5,35 | 5,21 | 5,14 | 3,35 | 5,40 | 1,99 | 5,31 | 4,67 | |
| | Vételjelentés. db. | 2043 | 2044 | 145 | 221 | 265 | 8 | 2453 | 2273 | |
| | „ „ % | 0,11 | 0,11 | 0,03 | 0,04 | 0,23 | — | 0,10 | 0,09 | |
| | Összeegyezt. db. | 58 | 58 | 35 | 17 | 53 | 1 | 146 | 76 | |
| | „ „ % | — | — | — | — | 0,04 | — | — | — | |
| | Más mellékm. db. | 3828 | 3831 | 900 | 3247 | 513 | 217 | 5241 | 7288 | |
| | „ „ % | 0,22 | 0,21 | 0,20 | 0,64 | 0,45 | 0,20 | 0,22 | 0,30 | |
| | rekint, nem tüntetett gyorspost. db. | 136 | 132 | 11 | 4 | 3 | 12 | 150 | 148 | |
| | „ „ % | — | — | — | — | — | 0,11 | — | — | |
| | postával db. | 17.318 | 17.315 | 2420 | 3558 | 1520 | 1151 | 21.258 | 22.024 | |
| | „ „ % | 0,99 | 0,97 | 0,55 | 0,70 | 1,34 | 1,09 | 0,92 | 0,92 | |
| | küldönczez. db. | 19.840 | 19.833 | 894 | 2821 | 25 | 653 | 20.759 | 23.307 | |
| | „ „ % | 1,14 | 1,11 | 0,20 | 0,55 | 0,02 | 0,62 | 0,90 | 0,97 | |
| | együttvéve db. | 37.294 | 37.280 | 3325 | 6383 | 1548 | 1816 | 42.167 | 45.479 | |
| | „ „ % | 2,14 | 2,09 | 0,76 | 1,26 | 1,38 | 0,17 | 1,84 | 1,89 | |

| Mind ezek után | Bevétel | Kiadás | Bevétel | Kiadás | Bevétel | Kiadás | Bevétel | Kiadás |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Magyar dijak frtban | 860.276 | — | 239.909 | — | 124.447 | — | 1.224.632 | — |
| Idegen „ „ | — | — | — | — | 77059* | — | 77.059* | — |
| Továbbszáll. dij „ | 6158** | 6510 | 593** | 728 | 14** | 140 | 6765** | 7378 |
| Kifiz. válaszdij. „ | — | 44.937 | — | 8250 | — | 4202 | — | 57.389 |
| Egy táviratra esik átlag forint | 0,49 | 0,37 | 0,44 | 0,02 | 1,16 | 0,04 | 0,56 | 0,27 |
| Egy dijköt. táviratra esik átlag forint | 0,81 | 0,03 | 0,35 | 0,02 | 1,21 | 0,04 | 0,59 | 0,02 |

* Ezen összeg az idegen távirdaigazgatásoknak megtérítendő.
** A ** alatt kimutatott összegek, mintán a díjösszegben már beunfoglaltatnak, a tulajdonképeni bevételhez nem tartoznak; és itt csak az összehasonlitás kedvéért vétettek fel.

9

6/a ábra. Statisztikai táblázat 1877-ből

E táblázat alapján egy díjmentes állami ajánlott, és postával kézbesített távirat − lásd: 12. ábra − előfordulási valószínűsége az összes távirathoz képest csak 0,002%.

### III. A táviratokról, gyűjteményem beosztása szerint

Ebből az időszakból a *feladott távirat* igen ritka, mint a bevezetésben már említettem, a gyűjteményemből is hiányzik a távírdabélyeggel bérmentesített távirat.

Ami fellelhető, azok a *díjnyugták*, amiket megőriztek, de azokból is a távírdabélyeggel bérmentesítettek nagy ritkaságok. Gyűjteményem gyöngyszeme ez a 17 db távirat felvételéről szóló 85 krajcáros díjnyugta.




7. ábra. Díjnyugta 17 darab táviratról

A ***kézbesített táviratokból*** már jóval több fellelhető. 1867-ből az egyik kézbesített táviratom május 27-én a június 6-ával kezdődő koronázási ünnepségre invitál.



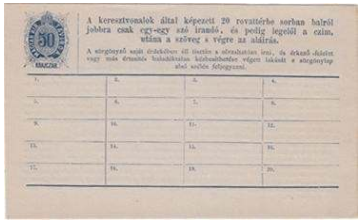

8. ábra. Távirati meghívó a koronázási ünnepségekre

Erről a nyomtatványról még nem látszik, hogy május 1-től már magyar közigazgatás van, tehát még az osztrák Német-Ausztriai Távírász Egylet nyomtatványai vannak forgalomban, majd később a magyar-német nyelvű, különböző magyar címerekkel nyomtatott távirat lapok, amiket borítékba helyezve kézbesítettek. 1875-től már a hajtogatott magyar és magyar-horvát nyelvű kézbesített táviratokkal találkozhatunk. Ekkortól már több, postán kézbesített, postabélyeggel bérmentesített táviratot is megőriztek. Egy-két darab a gyűjteményemben is látható. Ezek az objektumok már minden postatörténeti gyűjteményben szép helyet foglalnak el, így a megszerzésük is komoly nehézséget jelent.

1873. augusztus 1-től a távírdabélyegekkel együtt bevezettek díjjegyes nyomtatványokat is, az 50 krajcáros *feladási sürgönylapot* és az 5 krajcáros *feladóvevényt*. A díjjegyesek rajza, megegyezik a távírdabélyegek rajzával. *Dr. Zlatev István* a MBK-ben[3] röviden és szakszerűen összefoglalja, amit a távírdabélyegekről és a díjjegyesekről tudni kell és lehet, leírja, hogy még a távirat-töredékek is ritkák, de a bérmentesítések értékelésénél már igen alacsony pontszámokat hoz. Az 50 krajcáros feladási sürgönylapról mind a *Simády* katalógus, mind a MPIK[2] csak használatlan árat hoz.




9/a ábra. Feladóvevények



9/b ábra. Sürgönylap

Az alábbi 5 krajcáros feladó-vevényt hitelezett táviratról állították ki.




10. ábra. Díjjegyes feladóvevény hitelezett táviratról

*Egyéb nyomtatványok* között szerepel még, egy fizetett válasz utalvány nyomtatványa. Ritkasága megegyezik a feladott táviratok ritkaságával, mivel ez is csak azért maradhatott meg, mert nem használták fel.




11. ábra. Utalvány nyomtatvány távirati válaszra

[3] MBK = Magyar Bélyegek Kézikönyve, MPIK = Magyar posta- és illetékbélyeg katalógus. *(Szerk. megj.)*

A távírdai statisztikai kimutatás alapján bemutatok és elemzek egy-két táviratot. Az egyik 1871-ből Sóvárra feladott állami távirat. Ebben az évben 9.853 magán és 164 állami távirat érkezett Eperjesre. Sajnos 1871-ben arról nincs kimutatás, hogy ebből mennyi volt a díjmentes és mennyi az ajánlott és hányat postáztak, de az 1877-es kimutatás szerint, minden ötszázadik távirat lehet ilyen, tehát az 1871-ben a 164 darab Eperjesre megérkezett állami táviratból, gondolom nincs sokkal több.




12. ábra. Díjmentes állami távirat, postán ajánlott levélként Sóvárra(up:Eperjes) 1871. január 14-én

A másik boríték 1870. július 8-ról igen érdekes darab.




13. ábra

Megérkezett a távirat Tarnóczy úrnak Nyitra-Zsámbokréthre a távírdába és onnan a postára, kézbesítés végett, mert Laszkárra kellett küldeni. Laszkár a 185 lakosával a következő postaállomáshoz Privigyéhez tartozott, ott a távírda, csak 1870. november 12-én nyílt meg. Tehát a postamester ráragasztott egy 1867-es ötkrajcárost és lebélyegezte. Igen ám, de a feladó ezt nem fizette ki, és ezért lenyúzta a már fent lévő bélyeget, újra lebélyegezte és ráírta az 5 kr portót, hogy beszedhesse azt Tarnóczy úrtól.

A távírdai szabályzat előírja, hogy minden, a címzettől utólag beszedendő díjat fel kell jegyezni a borítékra (küldöncdíj, postadíj.) A 14. ábrán − sajnos nem az én tulajdonom, − postával kézbesített táviratboríték látható., ami egy 2011-es Dorotheum árverésen 5.200 € + jutalékért kelt el.




14/a ábra: Postával kézbesített táviratboríték

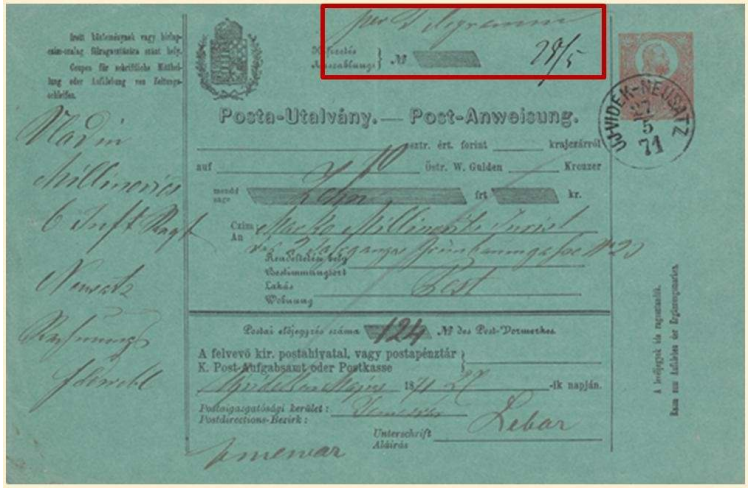



14/b ábra: Hátoldal

A gazdaság élénkülése és a pénzforgalom növekedése megkívánta az utalás, utalványozás lehetőségét, így ez magával hozta a postai és távírdai szolgáltatások bővülését is. Nevezetesen postautalványok forgalma és az utalványozható összeg is nőtt, és a gyorsaságra is egyre nagyobb hangsúlyt fektettek.

A postautalványon táviratilag utalványozható legmagasabb összeg 500 ft volt, amire csak kijelölt nagyobb posta és távíróhivataloknál volt lehetőség. Ezt után 30 kr utalványozási illetéket postabélyegben, az ajánlott távírási és (ha nem postán maradó) 15 krajcár expresszdíjat készpénzben kellett fizetni a feladáskor.

Eleinte a díjjegyes postautalványokat használták – per Telegram – felírással, majd bevezették a rózsaszínű *postautalvány távirat útján* díjjegy nélküli nyomtatványokat.




15. ábra. Postautalvány táviraton feladva

1879-ben, − gondolom, a boszniai háború miatt − megemelték az utalványozási illetéket, 300 forinttól 500 forintig 50 krajcárra, és új sárgásfehér nyomtatványokat vezettek be. Gyűjteményemben ritka darab a Bosznia-Hercegovinában felhasznált postautalvány távirat útján.




16. ábra

Amiket még láttam, az a 2-3 db, az is mind Livno XXIX-es számú hadtáp-postahivatalától került ki.

## IV. A Távírdahivatalok bélyegzői 1867-től

Ugyan ez a címe *Kostyán Ákos* munkájának a Monográfia VI. kötetében a VI. fejezetének. Óriási munka, nagyon nagy kutatói háttérrel és anyaggal, de van egy-két kérdés, amiben nem egyezik a véleményünk. A posta és távíróhivatalok egyesítését már 1877-ben elhatározták, és azt 1887-ben fejezték be. Mégpedig úgy, írja, hogy ahol megüresedett a vezetői szék, ott a másik hivatal (posta v. távírda) vezetőjét nevezték ki. Ezen okfejtés alapján feltételezi, hogy „össze-vissza" használták a bélyegzőket, távírdabélyegzőt postabélyegen, ill. postabélyegzőt táviraton, távírdabélyegen. Az én véleményem szerint Baross Gábor a „vasminiszter" idejében vasfegyelem volt. Ha egy táviraton postabélyegző van, az akkor a postán is ment, illetve távírdabélyegzőt még nem láttam postabélyegen, csak a végleges egyesítés után, 1888-tól.

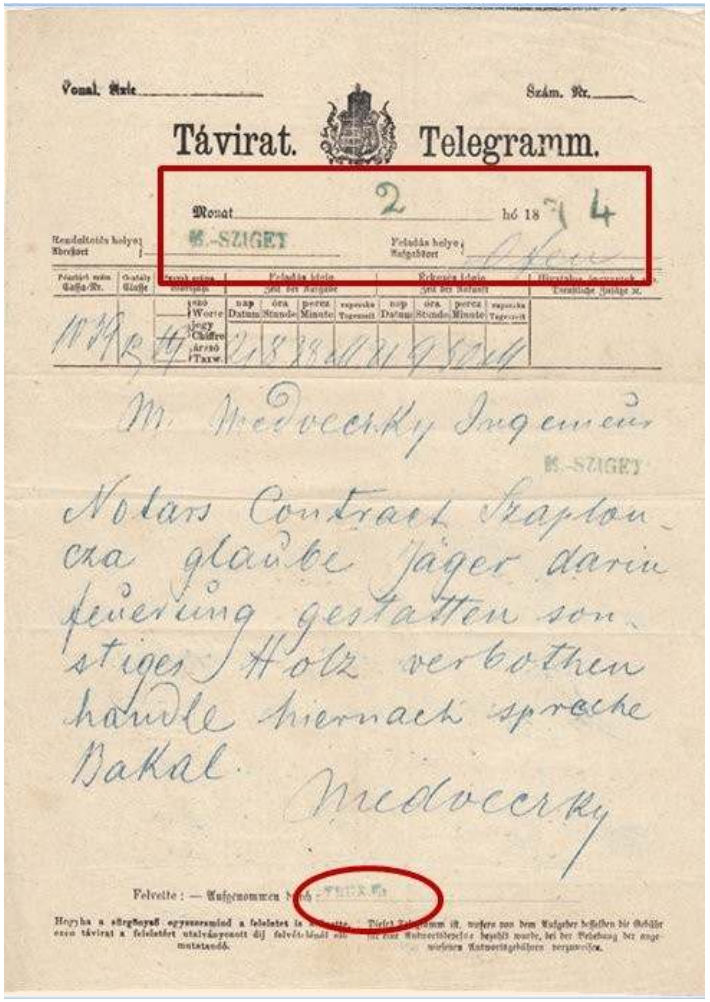
Kostyán Ákos kétféle kivitelű helybélyegzőt említ, és azt írja, idézem: „a kétféle bélyegző használatára vonatkozóan csak feltevésekre szorítkozhatunk", de feltevéseket nem említ.

Az egyik *kör* alakú, közepén a koronás államcímerrel, magyar, magyar-német, és magyar-horvát nyelven, a másik *ovális* M. K. TÁVIRDAI ÁLLOMÁS HELYNÉV szöveggel, magyar és magyar-horvát nyelven.

Az én megfigyeléseim szerint a kör alakú címeres bélyegzőt, ami valószínűleg a hivatalvezetői, azt az állami távírdahivataloknál a kézbesítendő táviratborítékok *lezárására* használták, eleinte pecsétviaszba nyomva, majd szárazon, a gyűjteményemben több táviraton látható az átnyomódott szárazbélyegző, és előfordul kék v. fekete bélyegzőfestékkel is.

Később ezeket a bélyegzőket váltották fel a hajtogatott kézbesített táviratokon a kör alakú, színes (lila, kék, zöld, sárga) lezáró vinyetták magyar és horvát nyelven. A vinyetták színeinek megfejtése még várat magára.

A másik, az ovális, de volt soros és keretes(négyszög) alakú is, a hivatal általános hely- bélyegzője, legtöbbször kék, zöldeskék, és fekete színben, minden nyomtatványon előfordulnak. Gyűjteményemben látható egy M.SZIGET-i távirat, ahol a hivatalnok annyira szerette a bélyegzést, hogy készített számokat is a dátum részére és a nevét is bélyegzővel nyomta rá a táviratra (ld. 17. ábra a következő oldalon.)




17. ábra. Egyedi bélyegzőkkel kezelt távirat.

A vasúti távírdáknak nem voltak külön táviratbélyegzőik. Bélyegzőiket a vasúttársaság biztosította részükre a vasútüzleti forgalomban előforduló okiratok, nyomtatványok, fuvarlevelek, stb. kezelésére. Táviraton előforduló ritkaságukat jól szemlélteti az 1877-es statisztikai kimutatás, miszerint a feladott és megérkezett táviratok száma az állami távirdahivataloknál évi 2.200.000 db volt, addig a vasúti hivataloknál csak évi 180.000 db, azaz az összes forgalom 8%-a.

Befejezésül engedjék − engedjétek − meg, hogy köszönetet mondjak a sok segítségnek, tudásnak és bíztatásnak, amit az anyag összeállításához kaptam bélyeggyűjtő és bélyegszerető barátaimtól!

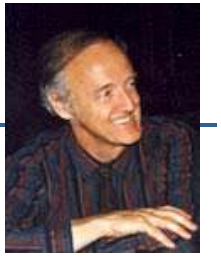
*A bemutatott „Magyar Távirdaigazgatás táviratai (1867-1888)” című gyűjtemény tartalma:*

1. *feladott táviratok*
2. *díjnyugták*
3. *kézbesített táviratok, borítékok*
4. *díjjegyes és egyéb nyomtatványok*
5. *postautalványok távirat útján*

**Irodalom:**

1. A Magyar Bélyegek Monográfiája, Budapest, 1964-1986.
2. A Magyar Bélyegek Kézikönyve, Budapest, 1986.
3. Simády: A Magyar Díjjegyes Nyomtatványok Katalógusa
4. A. Jerger: Monographie der Frankaturen 1850-1867.
5. Magyarország Helynévtára 1863.
6. Állami és Vasúti Távírdák Statistikája 1870. 1871. és 1877-es évekből.

# A II. VILÁGHÁBORÚ TÁBORI POSTÁJA



MERVYN BENFORD, SHUTFORD/BANBURY

A Mafitt és a Philatelica a postai szolgáltatások és a postatörténet tudományos igényű kutatását tekinti céljának. Az olyan szerzők művei, mint Dán Jánosé ezért különösen fontosak számunkra. E cikk első részében kiegészítéseket fűztem e kitűnő könyvhöz. A második részben a képanyagot tartalmazó tábori lapokat vizsgálom meg. Ennek ugyan látszólag kevés köze van a történelemhez, de azért egyrészt voltak olyan hivatalos kiadások, melyeket a Dán-könyv is tárgyal, másrészt széles azon lapok köre, melyeket a könyv, nagyon helyesen a „*Vegyes*" kategóriába sorol. Mindkét fajtánál újabb információt és példákat közlök a gyűjteményemben található mintegy 4.000 lap alapján.

Dán János felsorol hivatalos, illetve egyéb módon készített kiadásokat, melyeken képek láthatók, de azt is leírja, hogy a katonák gyakran személyesen készített képi ábrázolással színesítették a családjuknak vagy ismerőseiknek küldött lapokat. Mindkét típusnál gyakran fordulnak elő hazafias képek. A hivatalos kiadások a postai és filatéliai területet bővítik. A személyesebb rajzok pedig a katonák és családjaik közötti kommunikációról adnak további információt. A gyűjteményemben található nagyszámú példány közül persze csak egy reprezentatív mintát mutatok be.

A tábori posták filatéliai tanulmányozása az alábbi területeket öleli át: maguk a különböző kiadások, a csapategységek mozgása, a tábori postahivatalok és a cenzúrajelölések. Amit a katonák és családjaik írnak, az nem filatélia, tehát amit rajzolnak vagy festenek, az sem az. Ám meggyőződésem, hogy az egész történetnek lényeges részei. Jómagam 1954-ben kezdtem magyar bélyegeket gyűjteni. A Hungarian (akkor még Magyar) Phliatelic Society-hez megalakulása évében, 1964-ben csatlakoztam – e Társaság 50. születésnapja jövőre, 2014-ben lesz. − Akkoriban a Magyarországon élő gyűjtőknek már engedélyezték a „nyugati" országokban élő filatéliai partnerekkel történő kapcsolattartást, így mutattak be Moldoványi Gyulának.

Meleg, személyes és családi barátsággá fejlődött kapcsolatunk jócskán túlmutatott a magyar bélyegeken, sokkal inkább szólt Magyarországról és a magyar történelemről. Gyula katonatiszt volt a harmincas években és magyar csapatokat vezetett Erdélybe és Jugoszláviába a Visszatért időszakban. Barátsága ihlette a fenti Society számára a Visszatért időszakról írt könyvemet (néhány példány még kapható), bár fő forrásaim Surány, Palotás, valamint Simády Béla − ő elsősorban Kárpátalja kapcsán − voltak.

Gyula magyarázta el nekem a tábori postát. Tisztként ő volt az első cenzúrahely. Ismerte a félelmetes és kényelmetlen helyzetben lévő, szeretteiktől messzire kényszerített emberek magányosságát. Felismerte, hogy ebben a helyzetben milyen fontos a posta. Tudta, milyen értékes minden írott szó, és noha csak érzelmeket tükröztek, a rajzok növelték az írott szövegből kisugárzó érzelmek melegségét. Hiszek abban, hogy egy jó táboriposta-gyűjtemény azt is be kell mutassa, hogyan tették személyessé a katonák a közlendőiket, és ezért roppant örülök annak, hogy az új szakkönyv a történetnek ezt a fajta aspektusát is tárgyalja.

Ugyanezen okból, amikor valamiért nem állt rendelkezésre hivatalos lap, a katonák mindent elkövettek, hogy kommunikálhassanak, így fakéregből is készítettek lapokat (legtöbbször nyírfakéregből)

– nos, a könyv, nagyon helyesen, ezekről is említést tesz. Szerintem ezek a legritkább típusú tábori lapok.

**1. Hivatalos rajzos tábori lapok:**

A katalógus a 47. oldalon ír először „képeslapokról”, típusonként számozva R1-től R26-ig. Az R1 típusból két példányom van a szokásos zöld színben, melyet a katonák hazafelé irányuló levelezésére használtak, valamint van egy rózsaszín példányom, mely a hadszíntér *felé* történő levelezésre szolgált. E lapoknak karácsonyi a díszítése.

Általában a Budapest Nyomda által gyártott, megfelelő dátummal ellátott standard típusúak, de némelyiken még a katonai hatóság külön nyomata is látható, hol az elő-, hol a hátlapon. Két példányom van (az egyik használatlan) az R10-ből és egy az R11-ből. Az R10 húsvéti lap, nyulak láthatóak rajta és még néhány másikon.

A katalógus külön részt szentel az 1943-ban kiadott lapoknak. Van egy R18-as típusú lapom, de ezen csak a standard Budapest Nyomda felirat látható, semmi nem utal rajta a hadseregre. Nem vagyok biztos abban, hogy ugyanez-e a helyzet a többi felsorolt 1943-as példával (R13-21).

Az itt bemutatott hasonló, nyulakat és katonákat ábrázoló lapom, pusztán Budapest felirattal, mely mintha beleillene ebbe a sorba.. (1. ábra)



Az R22-től R26-ig számozott öt lap 1944-es kiadásúak a katalógus szerint. Ezeken van hadi különnyomat, de a Pallas nyomda gyártotta őket Budapesten. Hiányzik róluk a szokásos, a középső osztóvonalig függőlegesen felfutó nyomat, de legalul olvasható a két szó: PALLAS BUDAPEST. Három R24-es lapom van, közülük az egyiken a feladó kézzel kiszínezte a húsvéti ábrákat.

Van egy Pallas-Hadsereg (húsvéti) benyomatú lapom, ami nincs a katalógusban, de van egy másik ugyanilyen karácsonyi rajzokkal, melyet 1943 decemberében adtak fel (2. és 3. ábrák).



3-4. ábra.

A Pallas nyomdát tehát már 1944 előtt bevonták a gyártásba. Az R26-os alapszíne fehérebb, ezt a katalógus is említi, de itt a címoldalon csak a Pallas nyomat látható, ezúttal középen az osztóvonal mentén. A művész itt Kékesi L, és van egy másik Kékesi-lapom is ezzel az új előlapformával (4. és 5. ábrák). Mindkettő 1944-es dátumozású. Az én R26-osom használatlan.




4-5. ábra.

Az én négy extra típusom figyelembe vételével az ismert rajzos laptípusok száma 30-ra nőtt. A katalógus legtöbbjüket 50 Euróra értékeli, de az R11-et kétszeres, az R22-R24-eseket pedig féláron becsli. Az R25 és R26 katalógusértéke 80 Euro. Gyanítom, hogy ennyire könnyen nem lelhetők fel. Hat származik Voloncs Gábor speciálgyűjteményéből, egy van a Postamúzeumban, négy pedig a sajt gyűjteményemből való.

**2. Vegyes kiadások:**

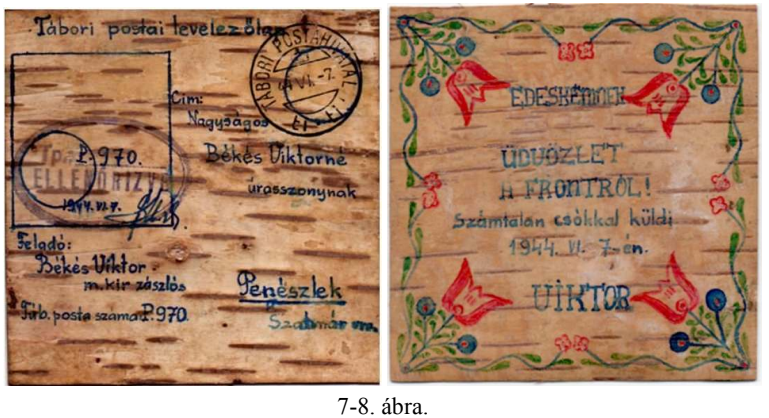
E kiadásokat a katalógus 80. oldalától találjuk. Dán János sokukat a gyártási jellemzőik alapján azonosítja be. Számos közülük kézzel rajzolt. Néhányon több kép is található. Némelyik színes vagy kézzel festett. Jó néhány mintha olyan alkoholos sokszorosító eljárással készült volna, amilyet az irodákban és iskolákban használtak a háború után. Hiányos magyar tudásom okán sajnos itt nem teljesen értem a katalógus szövegét, ezért csak a saját gyűjteményemből származó és az abban található típusokkal kapcsolatos információt közlöm, bár ez nem mindig egyezik pontosan a katalógusban találhatóakkal.

Ez a rész taglalja a nyírfakéreg-lapokat. Fantasztikus bizonyítékai a magyar katonák eltökéltségének, hogy valódi tábori lapok hiányában is kapcsolatban maradhassanak szeretteikkel. Negyven évnél hosszabb gyűjtői tevékenységem alatt 12 ilyen lappal találkoztam, közülük egyet eladtam egy, a kommunikáció ilyen szokatlan formájáért lelkesedő fiatal magyar diáknak. Ennek alapján a 20 és 50 Euro közötti katalógus-értékük nagyon alacsonynak tűnik, de lehet, hogy Magyarországon ezek a lapok jóval gyakoribbak. Kíváncsi lennék, hány ilyen élte túl sértetlenül magát az utazást, vagy az azóta történő helytelen tárolást.

E lapokat standard lapként kezelték és az összes szokásos postai kezelést is megkapták. Némelyiken figyelemre méltó módon kidolgozott rajzok voltak. A 6-12. ábrán látható lapok a gyűjteményemből valók.



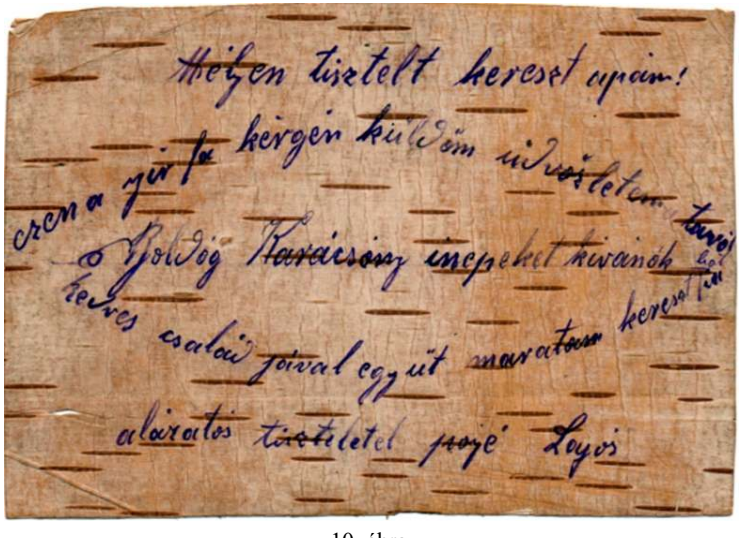
6. ábra.




7-8. ábra.




9. ábra.




11. ábra.



12. ábra.

Az egyiken feltűnő piros-zöld színezés látható, egy másikon egy lila rajz. Egyikükön első világháborús időből származó bélyeg van!

Első világháborús lapok későbbi háborúban történő felhasználása igen ritka. Itt is alacsonynak tartom az 50 Eurós katalógusértékelést. Nekem egyetlen példányom van, de Dán János talán többet ismer. A katalógus példánya *katona által küldött* 1944-es felhasználású, de az enyémet egy polgári címről író katonafeleség 1941-ben küldte a csapattesténél állomásozó férjének.



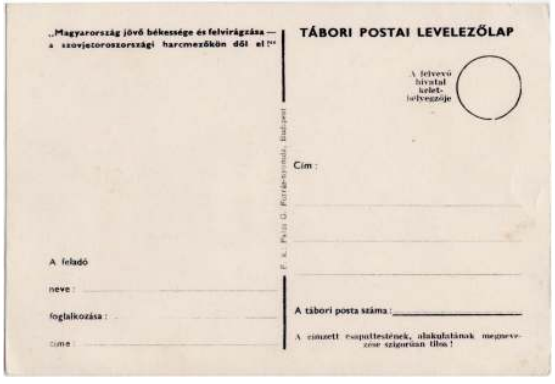

13. ábra.

A 43. oldalon egy olyan 1942-es lap képe látható, mely csak fénymásolatban volt megtalálható a Surányi-gyűjteményben. De megvolt neki a hátoldal fénymásolata is. Ezen a benyomat szövege: M. Kir. Honvéd Vezérkar Főnöke 31.141 ein. 2. Vkf. Klgs. 1941. Sz. A. Eng.

Ezenfelül F k Székely, valamint BUDAI F....TOLDI..NYOMDA nyomatok is találhatók rajta. Elképzelhető, hogy itt a hadsereg egy újabb nyomdát próbált ki? Az előoldalon a címsorok mellett gyertyákat is tartalmazó karácsonyi rajz, valamint a GANZ szó található. A katalógusábrázoláson nem látszik az alul található vers szerzőjének neve, *Székely István*, és a dátum, 1942.

A két különböző dátum nem tetszik nekem.[4]

A 14. ábrán katonát ábrázoló karácsonyi rajz található.




14. ábra.

A címoldalon a ‘MAGYAR HOLNAP KÖNYVKIADÓ NEMZETVÉDELMI PROPAGANDA SZOLGÁLATA’ felirat látható, a bélyeg helyén pedig, hogy 10 sor üdvözlet 3 fillér. Van még egy ’F.k. Kálvariás Tamás – UTÁNNYOMÁS TILOS!’ felirat is. Fi-

[4] A hátlapon látható dátum egy engedély dátumának száma, melynek alapján látszólag a következő évben nyomtatták ezt a lapot. (A fordító megjegyzése.)

gyelmeztetem az olvasót, hogy semmi nem utal arra, hogy ez egy tábori postai lap lenne, de a rajza katonai.

**3. 1942-es karácsonyi lap:**

Ez a lap stílusában az R1-hez hasonlít. Tervezője *Kolozsvári Béla*. Látható rajta a Forrás nyomda benyomata és alul az 5 fillér felirat. Balra fent a 'Leventeifjúság honvédkarácsonya' felirat látható. Van két világosbarna színű példányom, valamint egy fehér színű, melynél azonban a bal felső felirat a szokásos tábori postai lapokon használt hazafias szöveg: *'Magyarország jövő.....*' A fehér lapon a 'TÁBORI POSTAI LEVELEZŐLAP' felirat is látható, ami a világosbarnákon nincs. A fehér lap is a Forrás nyomdában készült, de hosszabb felirattal. Nincs rajta ármegjelölés, és eltérő a címsorok elrendezése is.

Akkor tehát a fehér példány a katalógus R-rel jelölt csoportjához tartozik?

Hogy a helyzet még bonyolultabb legyen, van egy másik változatom ebből a típusból, de lényeges eltérésekkel. A rajz kissé hosszabb és az alján egy osztott rész van ugyanebben a zöld színben. A címoldalon ez a plusz rész hármas tagolású, és mindegyiket az 'Itt Vágjuk be!' felirat választja el. Két ilyen lapom van, az egyiket bevágták, de nem tépték ketté. E három rész mindegyikének bal oldalán az 1P ármegjelölés látható. Ám ezeken a lapokon nincsenek címsorok. Helyettük egy hosszú nyomtatott szöveg és alul még egyszer a nyomda neve látható. A szöveg utalásokat tartalmaz a hadseregre. A 14-16. ábrák azt a rajzot mutatják, mely mind az öt lapon közös, a fehér lapnál a címoldalt, a hosszabb lapoknál a szövegoldalt.




15-16. ábra.

**4. 1940-es, a Visszatérést ünneplő Tábori Posta rajzok:**

E lapcsoportom tagjai fekete nyomtatott rajzokat tartalmaznak és az Erdély visszatérése körüli időszakból, 1940-ből származónak tűnnek. Van három olyan lapom, mely főleg szöveget tartalmaz. Három másiknak a képén utalás látható a 11-es Tábori Postára. Egy, a kolozsvári Mátyás-szobrot ábrázoló lapon az 1.GY.DD szöveg is látható a rajzon. Végül az utolsó lapon egy katona és egy Erdély feliratú irányjelző tábla látható.

A lapok közül öt szokványos zöld tábori lap a szokásos Budapest szöveggel és az 1940-es évszámmal. Négyen a 11-es Tábori Posta bélyegzője látható. Az ötödiken magán a rajzon látható a 11-es Tábori Posta, de egy román bélyeggel bérmentesítették, melyen a Nagybánya Visszatért bélyegző látható.

A másik három lap is zöld, de a címük nem Tábori postai lap, hanem pusztán LEVELEZŐLAP. Ám a rajzolatuk hasonló és a Völ-

gyi – 1480 nyomat látható rajtuk. Talán akkor ezek a sok magánnyomású laphoz tartoznak, melyeket a katalógus korábban tárgyalt, ám ezekre képek is kerültek. Az egyik ilyen lapon 11-es Tábori Posta bélyegző van, a másodikon a Nagybánya „V" bélyegző, míg a harmadikon Nagykároly „V" bélyegzője. E nyolc lapból csak öt futott, ugyanarra a katonafeleség-címre Budapestre.

Úgy gondolom, valószínűtlen, hogy egy katona magának rendelt volna ilyen lapokat, hiszen más lapok is rendelkezésre álltak. Rajzolt lapként a hivatalosnak látszó „R" lapokhoz hasonlítanak, melyeknek azonban nincs katonai hivatkozásuk. Inkább helyi kezdeményezésnek tűnnek. Az érdekesebb rajzokból mutatok be hármat.










17 - 19. ábra.

**5 Alkoholos sokszorosító eljárással készült lapok:**

45 olyan tábori postai lapom van, melyek üzenetoldalán sima barna vagy zöldesszürke rajz látható. A kép néha az egész oldalt lefedi, néha csak egy vagy több részét. A küldők gyakran ráírtak magára a képre, ha szükségük volt a helyre. A rajzok rendkívül különbözőek. Némelyik a családról és a családi életről szól. Némelyik vicces. Némelyik romantikus. Némelyik természeti tárgyú, például hattyút vagy tanyasi jelenetet ábrázol. Van néhány tájkép, például vasúti sínnel. Az egyik lapomon maga Horthy kormányzó látható.

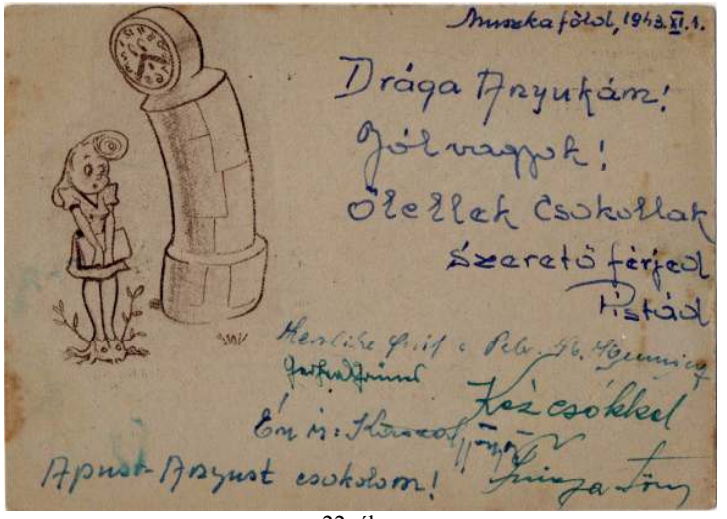
Egy nagyobb csoporton repülőgépek vagy részeik láthatók, ezeket a katalógus mintha külön csoportnak tekintené. Nyelvi korlátaim okán nem teljesen értem, hogyan különbözteti meg a katalógus az egyes típusokat és hogy ez a 45 lap hogyan illeszkedik a listába. Itt egy repülős, egy humoros és egy családi típust mutatok be.







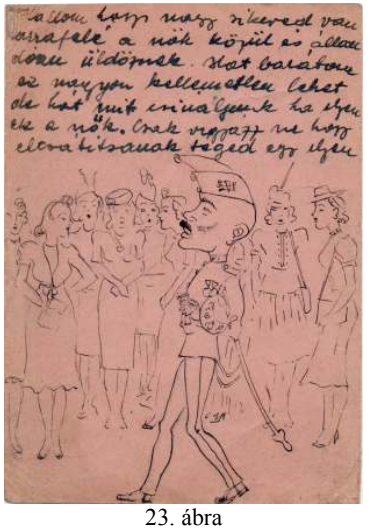
20 - 21. ábra.




22. ábra

A légi lap rajzán egy nagybetűs szó, a „MÜREPÜLÉS” tükörképe látható, ami elárul valamit a gyártási eljárásról.

**6.** Sok olyan lapom van, melyeken a feladók saját rajzokkal vagy egyéb módszerekkel próbálták személyesebbé tenni a kommunikációt. Tipikus példák láthatók a 23-25. ábrákon. A záporos kép színezése gyönyörű.



23. ábra




24 - 25. ábra.

**7.** Végül van egy kisebb gyűjteményem ukrán tájképes képeslapokból, melyeket a katonák küldtek haza és szokványos tábori postai kezeléssel vannak ellátva.

1939 és 1945 között a legtöbb magyar részese volt valamiféle hadi cselekedeteknek – a tábori postai lapok ennek történetét mesélik el. A katalógus igen részletes képet ad a különböző laptípusokról, a tábori postai és cenzúrajelzésekről, valamint maguknak a tábori postáknak, de egyben a csapatoknak a mozgásáról is.

Ez a cikk személyesebbé teszi a történetet. Gyűjteményemben sok, szinte azonos tartalmú levél van. A lapok és levelek a szokásos postai rendszert és annak szabályait tükrözik. Léteztek a katonai szolgálatok által használt hivatalos formanyomtatványok. Létezik ajánlottan előre fizetett levél, még tábori postai lap is. Gyűjteményemből, és más hasonló gyűjteményekből az is kiderül, hogyan kezelte a posta a nem kézbesíthető küldeményeket.

Az I. világháború hasonló anyagának részletes feldolgozása már korábban megtörtént, eljött az ideje a második világháborús anyag hasonló részletességgel történő tanulmányozásának. Hálásak vagyunk Dán Jánosnak az ehhez nagy segítséget nyújtó könyvért, és ha az általam nyújtott kiegészítő információ is segít, örömmel adom.

Az első cikkben megírtam, hogy lapjaim egy jelentős része Surányi Lászlótól származik, a halála után kaptam meg őket, sok gazdagította a személyes gyűjteményemet is. Azt gondoltam, hogy reménye szerint tanulmányozni fogom a nagymennyiségű szokványos lapot, ahogy most ez a katalógus teszi, és így segíthetek a émában írt második könyvének befejezésében. Magyar nyelvtudásom hiánya ezt a projektet megakadályozta, de szerencsére most így is van egy remek könyvünk.

Azt is írtam, hogy véleményem szerint a lapok többségének Magyarországon a helye, hogy a jövő generációi tanulmányozhassák őket. Novemberi látogatásom során elkezdtem ezt a folyamatot. Azokat a levelezéseket, melyeknél nagyszámú lap maradt meg azonos családok vagy párok között, átadtam a Bélyegmúzeumnak. Továbbiakat fogok vinni 2014-re tervezett látogatásaim során.

*Angolból fordította: dr. Homonnay Géza*

# VÁC SZOVJET MEGSZÁLLÁSA ÉS A POSTA KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A VÁCI NYÍLT CENZÚRÁRA



HORVÁTH LAJOS, VERESEGYHÁZ

Dr. Nagy Ferenc Bécsből rendkívül érdekes, hiánypótló cikket tett közzé a Philatelicában 2012-ben. Az elsősorban szükségtarifával foglalkozó írás több tekintetben túlmutat önmagán, hozzászólások bizonyítják ezt. Kapcsolódó cikket tett közzé Dán János Budapestről és jómagam is bemutattam egy filatéliai dokumentumot Veresegyházról, amely segített a homály oszlatásában.[1]

Persze maradtak még azért megválaszolatlan kérdések, további kutatást igénylő feladatok. Ezért arra gondoltam, megnézem a váci postát 1945 első felében "helytörténetileg", hátha ez által is tovább léphetünk a postatörténetben. Különös tekintettel a váci nyílt cenzúrára, melynek bélyegzője a vörös ötágú csillag volt.

## 1. A szükséges kronológiai fogódzó

1944. dec. 8. A szovjet hadsereg megszállta Vácot. Legkevesebb ekkortól szünetelt a postaforgalom.

1945. jan. 18. A szovjetek teljesen birtokba vették Pestet.

1945. febr. 3. Mi újság a postánál? című cikket közölt a Váci Hírlap.

1945. febr. 5. Elindult a legelső munkásvonat Vácról Budapestre.

1945. febr. 13. Buda teljes elfoglalásával befejeződött a főváros szovjet meghódítása. Dr. Kristóf Béla váci polgármester jelentést irt az alispánnak Vác közállapotairól, melyben említette a postát is.

1945. febr. 15. Megindult a postaforgalom! címen cikket közölt a Váci Napló. Ettől a naptól kezdve feltételezhetünk cenzúrát.

1945. márc. 2. A budapesti, majd pestkörnyéki szükségtarifa bevezetése május 1-ig.

## 2. A váci posta állapota a front átvonulása után

A szovjet hadsereg harcok árán vette birtokba Vác városát. A front átvonulása, 1944. december 8-9-én megtörtént. Vác közlekedésében, kommunikációjában óriási károk keletkeztek. A vasúti síneket még a németek felszaggatták a szovjetek megérkezése előtti napon. A postakábelek mindenhol leszakadva lógtak.

A Váci Hírlap 1945. február 3-án még arról tudósított, hogy a telefonhálózat teljes egészében működésképtelen. A vasúti közlekedés mindenki számára szünetel és megindulásának ideje bizonytalan. A jelentés után két nappal, február 5-én indult el az első munkásvonat Újpestről Vácra és vissza.

A postafelügyelő-hivatalvezető beszámolója szerint remény van a postaforgalom mielőbbi megindulására. Az akkori állapotok szerint a frontvonal mögött 50-100 kilométer mélységben tudott a posta újraéledni az országban. Tekintve, hogy Vácot 1944. december 8-9-e után is érték német légitámadások és tüzérségi tűz a Dunántúlról, nehezen ment az újjáépítés, az élet újraindítása.[2]

### 3. A váci posta újjászervezése, a forgalom megindulása

Bizonyos, hogy a váci posta üzemképtelenné vált 1944. december 8-án. Dr. Kristóf Béla polgármester 1945. február 13-i jelentése szerint a "magyar királyi posta" személyzetének nagyrésze Vácott helyben maradt és nyilván várta, hogy munkahelyét elfoglalhassa. A szovjet városparancsnokság egyes telefonvonalakat engedélyezett a magyar közigazgatás részére, ezek üzemben is voltak. A polgármester bizakodó volt február 13-án: "A posta megindulásával rövidesen számolni lehet."

A Váci Napló közhírré tette, hogy 1945. február 15-én megindult Vácott a postaforgalom. Ezen a szerdai napon elkezdődött a postán az értékcikk árusítás, az ajánlott és rendes küldemények felvétele, postai utalványok ki- és befizetése stb. A távolsági telefonbeszélgetések 1945. február 24-től váltak lehetővé Budapesttel stb. Azt állíthatjuk, hogy a váci posta rendeltetés szerinti működése 1945. február 15-én helyreállt. Azaz 1944. december 8. és 1945. február 15. között szünetelt, mintegy bőséges két hónapig. A vázolt időkeretből postán kezelt dokumentum előkerülése Vácról nem várható.

### 4. A váci polgári levelezés cenzúrája

A II. világháború keleti frontja 1944 szeptemberére megközelítette Magyarország határait. Ez a tény kiváltotta a belföldi polgári levelezés cenzúrázását, mely 1944. szeptember 12-i hatállyal a K.K.M. 217.600 sz. 1944. rendeletben öltött testet, Ennek 1. §-a előírta, hogy a feladó a küldeményekre köteles a nevét és címét felírni és a nem hatósági levelek terjedelme maximum fél ív lehet.

Ezek ismeretében a veresegyházi posta, valószínűleg Bálint Ernő postamester, vagy a felesége, aki a kétszemélyes postahivatalban még jogosult lehetett, hibázott. Ugyanis felvette dr. Géczy István vezetőjegyző borítékját, amelyen az nem tüntette fel a feladót és annak a címét. A 60 fillér bérmentesítésből 1944. december 7-én arra következtetünk, hogy ez a hatósági levél meghaladta a fél ív terjedelmet.




1. ábra. 1944. decemberi hatósági levél Veresegyházról Vácra

A magyar királyi postaigazgatóság bizottsága címnyomozást végzett 1944. december 19-én, melynek eredményeként megállapította, hogy a feladó dr. Géczy István veresegyházi vezetőjegyző. Ezután a hadműveletek miatt a küldemény Budapesten a posta vezérigazgatóságán jobb idők eljövetelére várakozott. Mígnem 1945. február 5-én megindult a vasúti forgalom Vác és Újpest között, illetve a Nyugati pályaudvarig. És február 15-én a váci posta megnyitotta végre kapuit és ablakait a polgári közönség előtt és számára.



Úgy gondoljuk, bár közvetlen bizonyítékok nem állnak a rendelkezésre, hogy a váci postán 1945. február 15-től kezdve működött az

a cenzúra szolgálat, amelyik vörös színnel alkalmazta a nevezetes ötágú csillagot szükségből, azaz szükségcenzúra bélyegzővel élt a küldeményeken, amíg nyílt (nem rejtett) cenzúrát folytathatott. A Váci Kommunista Párt 1945. jan. elején alakult meg. A vöröscsillagos cenzúra bélyegzőt annak bizonyítékaként értékeljük, hogy VKP befolyása alá vonta a postát és tisztában volt a polgári cenzúra politikai fontosságának, úgy is mint egyfajta hírszerzésnek. A vöröscsillagos cenzúra kezdetét Vácott tehát 1944. február 15-re bizonyosnak véljük, amíg más közvetlen adat nem kerül elő.

A veresegyházi vezető jegyző címnyomozott borítékos küldeménye 1945. február 15-én, mint legelső napon, kerülhetett a kommunista jelképet favorizáló cenzúrabélyegző vörös festékje alá. A hatalmi állapotokra mi sem jellemzőbb jobban, minthogy 1945. február 8-án a városi nemzeti bizottság ülésén Blaha Ferenc párttitkár javasolta a Konstantin-térnek Sztálin-tér elnevezését. A jelenlévők egyhangúlag elfogadtak. (Még ebben az évben törölték Sztálin nevét és ismét Konstantin-tér lett!) A dr. Nagy Ferenc által bemutatott alagi küldemény Vácra 1945. március 15-én érkezett, ekkor kerülhetett rá a vöröscsillag cenzúrabélyegző.

Jelenleg négy példányban ismeretes a váci cenzúra hivatal működése során keletkezett vöröscsillagos dokumentum. Továbbiak előkerülése remélhető és várható.

Arra a kérdésre, hogy ez a cenzúrabélyegző meddig volt forgalomban, ma még nem tudunk pontos választ adni. Dán János úr hozzászólásában úgy véli, hogy 1945. márciusában volt használatban a váci vöröscsillagos cenzúrabélyegző. Később már két nem házilagos kivitelű, végleges bélyegzőt alkalmaztak, melynek szövege: Ellenőrizve Vác 1. és 2.

## Jegyzetek


1. Dr. Nagy Ferenc: A budapesti, majd pestkörnyéki szükségtarifa története, 1945. március 2. - május 1. Philatelica 2012/l. 1-12., Horváth Lajos: Adatok a pestkörnyéki szükségtarifa történetéhez. Philatelica 2012/2. 10-19. és Dán János: Hozzászólás. Philatelica 2012/2. 19-21.
2. Váci Történelmi Tár I. Összeállította Horváth M. Ferenc és Pintér Tamás. Vác, 1996. 660.
3. Vác története II. Szerk.: Dr. Sápi Vilmos. Szentendre, 1983. 527. és 151-154. jegyzetek.
4. Dán János: A váci vörös csillag rejtélye. Bélyegvilág 2013/07-08. 24-25 oldal.


Jubiláns magyar filatéliai társaságokat köszöntünk a 2014. évi **Pinkafői Nemzetközi Filatéliai Szimpóziumon**[5]




www.hpsgb.com/

**1953**




www.arge-ungarn.de

**1984**




www.mafitt.hu

**1999**

A részvételre való jelentkezés 2014. első negyedévében még nyitva áll, az útiköltséget Budapest−Pinkafő között a Mafitt szponzorálja!

A szervezésben osztrák partnerünk a klagenfurti
**Kärntner Philatelistenclub**

[5] Az utánnyomások a HPSGB időközben megváltozott webcimét tartalmazzák.

# HÍREINK

## ÁRVERÉSEK

A Philatelica legutolsó számában Jan Steen nem tért ki a görög Nagy Imre bélyeg kérdésére, mivel nem ismert „visszaküldött” bélyeghá-borús levelet. Mint ismert a szovjet posta 1959. november 12-én bélyeget adott ki Manolisz Glezosz (Naxos, 1922) kommunista új-ságíró kiszabadítása érdekében,aki attól vált ismertté, hogy társával 1941. május 30-án letépte a horogkeresztes zászlót az Akropoliszon. 1958-ban kémkedés vádjával ismét letartoztatták, emiatt követelt neki szabadságot a szovjet posta. A bélyegkiadása ellen Görögor-szág hiába tiltakozott, így 1959. december 6-án egy kétértékes bé-lyegpárt adott ki 4,50, illetve 6 Drachmás értékben (Mi. 721-2) A bélyeg sokáig nem voltak forgalomban 1959. december 17-én már ki is vonták mindhárom bélyeget a forgalomból.




1. ábra Görög visszaküldött levél előlapja




2. ábra hátlapja a feladó nevével és visszaküldést igazoló címkével

A most előkerült ajánlott légiposta levél hátoldalára eddig nem is-mert címke szövege a következő: Vissza. Nem továbbítható. – A bélyeg szövege ellentétes az Egyetemes Postaügyi Egyezmény 2. része 1.- cikk 1. pontjával és emiatt a Magyar Posta kénytelen azt visszaküldeni a címzettnek. A levél az e-bayen 765 $-ért kelt el.

A levél érdekessége az, hogy eddig csak olyan leveleket ismertünk, amelyeket a Posta nem küldött vissza és emlékezetem szerint az ARTEX Külkereskedelmi Vállalat volt a címzett. Mindkét eset-ben a feladó lehetett magyar is (Österreicher magyar névként is elő-fordul.) *Dr. Lővei György*

## AUKCIÓ-MONITOR

Filatéliai gyűjteményeink fejlesztése, értékük megítélése és a reális árak kialakulása szempontjából nem csak hogy magasra értékeljük, de megörökítésre is alkalmasnak tartjuk a hazai árverőházak katalógusaiban évtizedek óta folyamatosan megjelenő, sok tudásra és tapasztalatra támaszkodó munkával előállított, jelentős mennyiségű filatéliai információt. E minden gyűjtő filatelista elemi érdekében álló cél elérését a Mafitt új „akció-monitor” projektje keretében szeretnénk elősegíteni, amit azonban csak akkor tudunk kellő szinten megvalósítani, ha az adatok jövőbeli folyamatos gyűjtéséhez ez iránt érdeklődő tagjaink tevőleges részvételre jelentkeznek.

Felhívjuk tehát tisztelt olvasóink figyelmét, hogy CD mellékletünkön − első alkalommal, kísérletképp − tájékoztatást adunk az idei árverésekről összegyűjteni sikerült tételekről, valamint lehetőségeink korlátai szerint a magyar vonatkozású képanyagról és áreredmé-nyekről is.

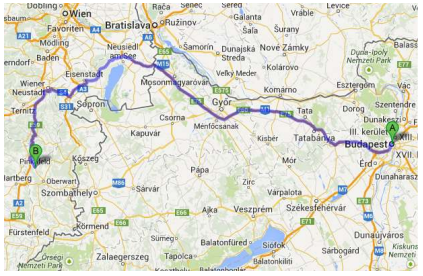
Köszönjük az alábbiak hozzájárulását az interneten december folyamán még megtalálható aukciós anyagik átvételéhez: Darabanth Aukciósház, Dunafila Bélyegkereskedelem, Filadepo, Fodor Aukciósház, Hodobay Aukciós Ház, Stampcoin Kft. (Hungarofila árverések).

További terveink szerint jövő évtől az árverőházak remélhető továb-bi támogatásával szisztematikusan és teljeskörűségre törekedve gyűjtjük az aukciós adatokat, melyeket év végi számunk CD mellék-letében lehet majd megtalálni. *(A szerk.)*

## NEMZETKÖZI FILATÉLIAI SZIMPÓZIUM PINKAFŐN 2014. ÁPRILIS 11-13 KÖZÖTT

A két főszervezőn (a Kärntner Philatelistenclub és a Mafitt) kívül a nemzetközi találkozón részvevő további filatéliai társaságok: Arge Ungarn, Hungarian Philatelic Society of Great Britain (HPSGB), a Szlovén Szövetséget a osztrák partnereink hívták meg, a Mafitt pedig a Szlovák Tudományos Filatéliai Társaságot és külföldről további vendégeket.

A Budapest és Pinkafő közötti transzfer a Mafitt tagjainak buszunkkal ingyenes lesz.




Az útközbe eső − pl. győri és soproni − utasokat egyeztetett időpontban vesszük fel.

Az előadások előzetesét tartalmazó pénzért árusítandó 100 példányra tervezett kiadványt a Gamax támogatásával és szponzorálásában állítjuk elő. Ára mintegy 20 Euro, terjedelme 50-60 oldal lesz.

A német nyelvű előadásokat a Mafitt részéről Bándi Attila, Kostyál Ferenc, Nagy Gábor, és Ralph Ebner tartják (utóbbi székfoglaló lesz „Der Einfluss Napoleon Bonapartes auf das Stempelgefälle in Österreich") címmel.

A szombati „hölgyprogram" a három legszebb burgenlandi vár megtekintése lesz. Az osztrák partnereink adják az idegenvezetőt, magyar részről pedig a turista buszt biztosítjuk.

## FILATÉLIAI TAGGYŰLÉS JÖVŐ ÉV ELEJÉN

Még az áprilisi nemzetközi találkozó előtt a Bélyegmúzeumban a 2011. decemberi elsőt követő újabb filatéliai taggyűlésen mutatjuk be a magyar filatéliai szakirodalom megújítására indított Mafitt projektek résztvevőit és első eredményeit. Erre várhatóan február elején kerül sor, a pontos időpontot honlapunk Hírei közt hamarosan közölni fogjuk.

## A PHILATELICA KIÁLLÍTÁSI BEMUTATKOZÁSA

A Philatelica új sorozatának a 2011-2012 években megjelent első három számát beneveztük a Székesfehérváron rendezett idei HUNFILA 2013 irodalmi osztályába.

A magyar nyelven bemutatott periodikánk − a honlapunkról letölthető CD mellékletet is figyelembe véve − a nemzeti első rangú kiállítás aranyérmét nyerte el.






A november 19-25. között a FIP támogatásával Rió de Janeiróban rendezett Brasiliana 2013 nemzetközi bélyegkiállításon az irodalmi osztályt két csoportra bontva zsűrizték. A periodikák csoportjában az angol nyelven, és CD mellékletekkel együtt bemutatott új Philatelica-sorozat első három száma a középmezőny legjobbjai között végzett. A zsűri 78 pontra értékelte, amivel nagy ezüst érmet nyert.




A Philatelica a Brasiliana 2013 irodalmi osztályában (ld. a kép közepén)

A kiállítás eredménylistája, az un. Palmares, jelenleg már megtekinthető az interneten, ahol tanulságos, és a kiállítók számára igen hasznos újdonságként a szervezők ezúttal a zsűri értékelésének részpontszámait is publikálták, lásd: www.brasiliana2013.net.br

Projektjeink itt látható első nemzetközi elismerését jelző érem bemutatásával együtt szeretnénk az ***Elnökség köszönetét*** is kifejezni szerzőink lelkes és önzetlen közreműködésének!

Reméljük, hogy tagjaink közül egyre többen csatlakoznak a honlapunkon meghirdetett filatéliai projektekhez, hogy ezek megvalósítása révén a Mafitt tagsága újra egymással alkotó kapcsolatban levő munkaközösségé váljék, felelevenítve a Mafitt elődeként működött Tudományos Munkaközösség alkotó szellemiségét, melynek többek közt a Monográfiát és a Philatelica első sorozatának színvonalas szakcikkeit köszönhetjük. Jelenleg ***az Enciklopédia témagazdáinak jelentkezését gyűjtjük***, ahol mindenki saját legkedveltebb és legjobban ismert területén teheti hozzá saját tudását a magyar filatéliai szakirodalom korszerű megújításához.




A Philatelica nagyezüstérme a Brasiliana 2013 FIP-kiállításon.

Az 1971-ben indított lap félévente jelenik meg, az 1991-ben kezdődött húsz év szünet után 2011-től párhuzamosan magyar és angol nyelven is.

*A lap digitális lemezmelléklete a Mafitt honlapjáról tölthető le: www.mafitt.hu*

*The CD attachment is available on the website of Mafitt at www.mafitt.hu*

XXIV. évfolyam

ISSN 0324–4806

# *Magyar Filatéliai Tudományos Társaság*
# *Hungarian Society for Philatelic Researches*

H-1074 Budapest, Harsfa u. 47. www.mafitt. hu e-mail: info@mafitt.hu

Ára: 1.800 Ft